

Utgiftsområde 18

Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och byggande
samt konsumentpolitik

Utgiftsområde 18 – Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.....	5
2.1	Utgiftsområdets omfattning.....	5
2.2	Utgiftsutveckling.....	5
2.3	Skatteutgifter	7
2.4	Mål för utgiftsområdet.....	7
2.4.1	Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet.....	7
2.4.2	Konsumentpolitiken	7
3	Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet.....	9
3.1	Mål för området	9
3.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	9
3.3	Resultatredovisning	9
3.3.1	Goda förutsättningar för hushållning med naturresurser och ekonomisk utveckling	9
3.3.2	Goda och hållbara livsmiljöer.....	14
3.3.3	Hållbarhet i byggande och förvaltning.....	16
3.3.4	En väl fungerande bostadsmarknad och ekonomisk utveckling ...	19
3.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	23
3.4.1	Insatser har bidragit till att underlätta bostadsbyggande	24
3.4.2	Insatserna för goda och hållbara livsmiljöer har bidragit positivt till målet	24
3.4.3	Insatserna för hållbarhet i byggande och förvaltning bidrar till högre måluppfyllelse	24
3.4.4	Insatserna för en väl fungerande bostadsmarknad och ekonomisk utveckling är inte tillräckliga.....	25
3.4.5	De statliga insatserna har bidragit till måluppfyllelsen av de riksdagsbundna målen	25
3.5	Politikens inriktning	25
3.6	Den årliga revisionens iakttagelser.....	28
3.7	Budgetförslag.....	28
3.7.1	1:1 Bostadspolitisk utveckling	28
3.7.2	1:2 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	29
3.7.3	1:3 Boverket	30
3.7.4	1:4 Statens geotekniska institut	33
3.7.5	1:5 Lantmäteriet.....	34
4	Konsumentpolitik.....	37
4.1	Mål för området.....	37
4.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	37
4.3	Resultatredovisning	37
4.3.1	Insatser främjade marknadernas funktionssätt	37
4.3.2	Åtgärder för att motverka risker med farliga produkter.....	40
4.3.3	En effektiv tvistlösning.....	41
4.3.4	Ett välanvänt konsumentstöd.....	42
4.3.5	Insatser som främjar hållbar konsumtion.....	43
4.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	43

4.5	Politikens inriktning	44
4.6	Budgetförslag.....	47
4.6.1	2:1 Konsumentverket	47
4.6.2	2:2 Allmänna reklamationsnämnden	48
4.6.3	2:3 Fastighetsmäklarinspektionen	50
4.6.4	2:4 Bidrag till miljömärkning av produkter	51

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2026 ställa ut kreditgarantier för nybyggnad och ändringar av bostäder, avlösen av kommunala borgensåtaganden och lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativa hyresrätter som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 8 000 000 000 kronor (avsnitt 3.7.3).
2. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2026 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt tabell 1.1.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	
1:1 Bostadspolitisk utveckling	123 000
1:2 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	4 000
1:3 Boverket	320 063
1:4 Statens geotekniska institut	58 872
1:5 Lantmäteriet	963 198
2:1 Konsumentverket	197 867
2:2 Allmänna reklamationsnämnden	68 041
2:3 Fastighetsmäklarinspektionen	36 963
2:4 Bidrag till miljömärkning av produkter	3 124
Summa anslag inom utgiftsområdet	1 775 128

2 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

2.1 Utgiftsområdets omfattning

Huvuddelen av resurserna inom området samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet avser bostadspolitiskt inriktad verksamhet. Myndigheterna Boverket, Lantmäteriet och Statens geotekniska institut ingår i området, som även omfattar statliga garantiåtaganden och skatteutgifter. Även Statens Bostadsomvandling AB hör till området. Inom området bedrivs internationellt samarbete, bl.a. deltagande i verksamhet inom Förenta nationerna (UN Habitat och Unece) och Europeiska unionen.

Insatserna inom området konsumentpolitiken, dvs. konsumentskyddande lagstiftning och tillsyn, tvistlösning utanför domstol samt opartisk konsumentinformation och vägledning, tar sikte på samtliga konsumentmarknader. Insatserna berör därför även flera andra områden och verksamheter. De myndigheter som har uppdrag inom konsumentpolitiken, och vars verksamhet behandlas inom utgiftsområdet, är Konsumentverket med Konsumentombudsmannen, Allmänna reklamationsnämnden och Fastighetsmäklarinspektionen. Även det statliga bolaget Miljömärkning Sverige AB (Miljömärkning Sverige) har uppgifter inom konsumentpolitiken. Inom området anslås medel för förvaltningsutgifter och för bidrag till miljömärkning av produkter.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Miljoner kronor

	Utfall 2024	Budget 2025 ¹	Prognos 2025	Förslag 2026	Beräknat 2027	Beräknat 2028
Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	1 184	1 424	1 359	1 469	1 800	1 824
1:1 Bostadspolitisk utveckling	31	113	102	123	451	451
1:2 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	1	43	3	4	4	4
1:3 Boverket	300	309	311	320	324	332
1:4 Statens geotekniska institut	54	58	59	59	60	61
1:5 Lantmäteriet	798	901	884	963	962	976
Konsumentpolitik	286	289	283	306	311	312
2:1 Konsumentverket	181	183	183	198	205	205
2:2 Allmänna reklamationsnämnden	70	66	63	68	65	66
2:3 Fastighetsmäklarinspektionen	33	36	33	37	38	38
2:4 Bidrag till miljömärkning av produkter	3	3	3	3	3	3
Äldreanslag	3 159	1 433	1 573			

	Utfall 2024	Budget 2025 ¹	Prognos 2025	Förslag 2026	Beräknat 2027	Beräknat 2028
2025 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	1	13	2			
2025 1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus	393	49	507			
2025 1:8 Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	2 758	1 370	1 063			
2025 2:4 Åtgärder på konsumentområdet	7	2	2			
Totalt för utgiftsområde 18						
Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	4 629	3 145	3 216	1 775	2 111	2 136

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Tabell 2.2 Förändringar av utgiftsramen 2026–2028 för utgiftsområde 18
Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Miljoner kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	3 240	3 240	3 240
Pris- och löneomräkning ²	39	62	92
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	-1 504	-1 191	-1 196
varav BP26 ³	-385	-103	-106
Överföring till/från andra utgiftsområden			
Övrigt			
Ny utgiftsram	1 775	2 111	2 136

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2025. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2027–2028 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 1 775 miljoner kronor 2026. I jämförelse med de anvisade medlen för 2025 minskar därmed ramen för utgiftsområdet med 1 465 miljoner kronor.

Tabell 2.3 Utgiftsram 2026 realekonomiskt fördelad för utgiftsområde 18
Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Miljoner kronor

	2026
Transfereringar ¹	501
Verksamhetsutgifter ²	1 271
Investeringar ³	3
Summa utgiftsram	1 775

Anm.: Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2024 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten får någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

Verksamhetsutgifter utgör en stor del av ramen.

2.3 Skatteutgifter

Vid sidan av stöd till företag och hushåll på budgetens utgiftssida finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en enhetlig beskattning, s.k. skatteutgifter (se vidare Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnittet om skattefrågor). Den samlade redovisningen av skatteutgifter finns i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter 2025 (skr. 2024/25:98). Nedan redovisas de skatteutgifter som är att hänföra till utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.

Tabell 2.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Miljoner kronor

	2025	2026
Fastighetsskatt respektive fastighetsavgift på småhus, ägarlägenhet och bostäder i hyreshus (B22)	-2 630	-2 720
Avkastning eget hem (C1)	30 000	31 790
Avkastning bostadsrättsfastighet (C2)	6 660	6 930
Uppskov med kapitalvinstskatt för privatbostad (C6)	2 670	2 690
Kapitalvinstbeskattning vid försäljning av eget hem och bostadsrätt (C7)	7 340	7 350
Nedsatt fastighetsavgift för nybyggda småhus, hyreshus och ägarlägenheter (C15)	2 330	2 410
Försäljning av tomtmark och byggnader (undantag från skatteplikt) (E14)	2 670	2 750
Begränsad fastighetsavgift för pensionärer (G5)	610	630

Anm.: Inom parentes anges den beteckning för respektive skatteutgift som används i regeringens skrivelse. Skatteutgifter som inte har beräknats anges med "-". Negativa belopp innebär att skatteutgiften är en s.k. skattesanktion.

Källa: Regeringens skrivelse 2024/25:98.

2.4 Mål för utgiftsområdet

2.4.1 Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteri-verksamhet

Målet för området samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteri-verksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:CU1, rskr. 2011/12:89). För området bostadsmarknad är målet även långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:CU1, rskr. 2008/09:116).

2.4.2 Konsumentpolitiken

Målet för konsumentpolitiken är väl fungerande konsumentmarknader, balanserade och tydliga regler för näringsidkare, ett starkt konsumentskydd och en hållbar konsumtion (prop. 2024/25:1 utg.omr. 18, bet. 2024/25:CU1, rskr. 2024/25:93).

3 Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

3.1 Mål för området

Se avsnitt 2.4.1.

3.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De resultatindikatorer och bedömningsgrunder som används för att redovisa resultaten inom denna del av utgiftsområdet är följande:

- antal antagna översiktsplaner
- antal antagna detaljplaner
- handläggningstider inom fastighetsbildningsverksamheten
- otrygghet vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet
- insatser för att främja goda och hållbara livsmiljöer
- produktionspriser för bostäder
- genomsnittlig energiprestanda
- antal färdigställda och påbörjade bostäder i förhållande till befolkningsutvecklingen
- Boverkets beräkning av bostadsbyggnadsbehov
- andel hushåll med trångboddhet och ansträngd boendekonomi.

Det pågår ett arbete med att ta fram indikatorer för goda och hållbara livsmiljöer. Vidare har de myndigheter som är företrädare i Rådet för levande städer fått i uppdrag att samverka kring och redovisa en sammanställning med förslag på indikatorer som möjliggör uppföljning av det nya nationella målet för stadsutveckling. Indikatorerna skulle även kunna användas i uppföljningen av målet för utgiftsområdet om att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö. Det nationella målet för stadsutveckling är följande. Sveriges städer ska utifrån sina förutsättningar utvecklas till levande, trygga och robusta livsmiljöer där människor trivs och vill vistas. Sverige ska vara ett föregångsland för hållbar utveckling av attraktiva städer.

Indikatorn kommunala bedömningar av läget på bostadsmarknaden har bytts ut mot Boverkets beräkning av bostadsbyggnadsbehovet. Boverket ska sedan den 1 mars 2025 årligen redovisa beräkningar av bostadsbyggnadsbehovet på nationell nivå, länsnivå och kommunal nivå. Detta ger en mer heltäckande bedömning av om bostadsmarknaden är i balans.

3.3 Resultatredovisning

3.3.1 Goda förutsättningar för hushållning med naturresurser och ekonomisk utveckling

I detta avsnitt redovisas resultat med koppling till den del av målet som handlar om att underlätta bostadsbyggande och ekonomisk utveckling samt främja en långsiktigt god hushållning med naturresurser i samhällsbyggnadsprocessen. Som resultatindikatorer

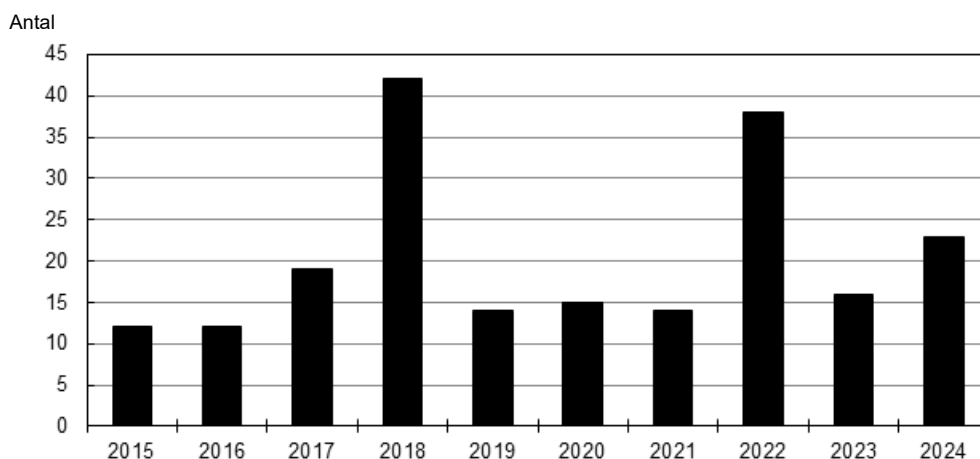
används dels antalet antagna översiktsplaner och detaljplaner, dels handläggningstider inom fastighetsbildningsverksamheten. De förstnämnda indikatorerna har valts för att de kan antas visa på en förändrad mark- och vattenanvändning i kommuner, som bl.a. är viktig för ekonomisk aktivitet och utveckling. Vidare anger en aktuell översiktsplan inriktningen för kommunens långsiktiga utveckling av den fysiska miljön och ger därigenom förutsättningar för en god hushållning med naturresurser.

För fastighetsbildningsverksamheten redovisas handläggningstider inom sju ärendekategorier. Indikatorerna har valts eftersom de speglar möjligheten att ändra och säkra markens indelning i fastigheter, vilket är en förutsättning för ekonomisk utveckling. Därutöver redovisas även handläggningstider i plan- och byggprocessen och resultat från Lantmäteriets inskrivningsverksamhet.

Antal antagna kommunomfattande översiktsplaner har ökat

År 2024 antog 23 kommuner nya översiktsplaner som har fått laga kraft. Det är en ökning jämfört med 2023, se diagram 3.1. Resultatet följer tidigare års statistik som visar att det är vanligt med ett lägre antal kommunomfattande översiktsplaner som får laga kraft i början av en mandatperiod, jämfört med i slutet av perioden då antalet planer som får laga kraft vanligtvis är högre.

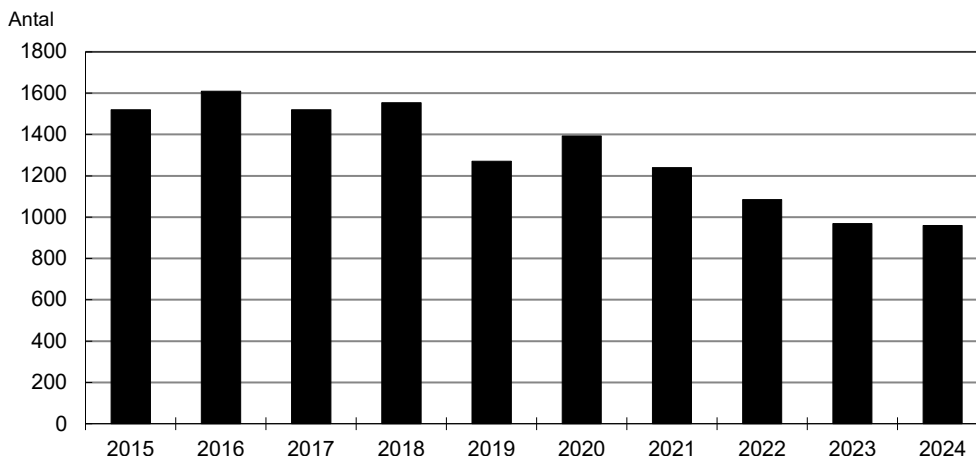
Diagram 3.1 Antal översiktsplaner

Källa: Boverket.

Antal antagna detaljplaner på en fortsatt låg nivå

År 2024 antogs 959 detaljplaner i kommunerna vilket är marginellt färre än 2023 och den lägsta noteringen sedan 2013, se diagram 3.2. Den främsta bidragande faktorn till den låga nivån torde vara det fortsatt ansträngda ekonomiska läget i landet och den stora nedgången i bostadsbyggandet. Av de antagna detaljplanerna var 657 nya detaljplaner och övriga var ändringar eller upphävanden av befintliga planer. Andelen som rörde ändringar av detaljplaner har ökat jämfört med 2023.

Diagram 3.2 Antal antagna detaljplaner

Källa: Boverket.

Planeringsstimulanser har etablerats

I enlighet med regeringens förslag i budgetpropositionen för 2024 avsattes medel till två planeringsstimulanser till kommuner för att anta detaljplaner som möjliggör småhusbebyggelse respektive omvandlingar från lokaler till bostäder.

Sedan förordningen (2023:903) om stöd till kommuner för detaljplaner som möjliggör småhusbebyggelse och omvandlingar från lokaler till bostäder trädde i kraft i början av april 2024 har kommuner av varierande storlek med geografisk spridning över södra, mellersta och norra delarna av landet ansökt om stöd hos Boverket. Under 2024 inkom totalt 49 ansökningar om stöd avseende totalt 59 detaljplaner till Boverket från totalt 36 kommuner. Dessa detaljplaner omfattar totalt 2 365 småhus och 11 252 kvadratmeter lokalarea som kan omvandlas till boarea. Fram till årsskiftet 2024/2025 beviljade Boverket 32 ansökningar från 26 kommuner stöd avseende 38 detaljplaner. Totalt beviljat stödbelopp uppgick vid den tidpunkten till ca 26,3 miljoner kronor. Av de detaljplaner som beviljats stöd avser 33 möjliggörande av småhusbebyggelse och 5 omvandlingsåtgärder. Dessa detaljplaner omfattar totalt 1 655 småhus och 10 003 kvadratmeter lokalarea som kan omvandlas till boarea.

Antal bygglov ökar något medan antalet anmälningar minskar

Antalet beviljade bygglov ger bl.a. en indikation på byggverksamheten som är en del av målet om att underlätta ekonomisk utveckling. Av Boverkets plan- och byggenkät framgår att det under 2024 beviljades omkring 62 800 ansökningar om bygglov, vilket är en svag ökning jämfört med 2023 då 61 800 bygglov beviljades. Av de beviljade bygglovsansökningarna avsåg ca 7 250 ärenden ansökningar av permanenta bostadshus vilket var en minskning jämfört med 2023 då motsvarande siffra var 7 900.

Under 2024 gjordes ca 9 300 anmälningar som avsåg bygglovsbefriade åtgärder, varav 814 ärenden avsåg komplementbostadshus. Detta är en svag minskning jämfört med 2023 då motsvarande siffra var 9 400 respektive 954.

Vissa handläggningstider i plan- och byggprocessen minskar

Handläggningstiderna för överklagade planer till de fem mark- och miljödomstolarna har under perioden 2019–2024 varierat mellan 4,5 och 8 månader. Under 2024 prövades 262 planärenden av mark- och miljödomstolarna, vilket är färre än under 2023. Den genomsnittliga handläggningstiden för avgjorda mål om överklagade planer var 6,3 månader under 2024, vilket är något längre än 2023 och 2022. Den

genomsnittliga handläggningstiden hos mark- och miljööverdomstolarna för avgjorda mål om överklagade planer var också 6,3 månader under 2024 – en liten minskning jämfört med 2023.

Länsstyrelserna har två inriktningsmål för handläggningstider för lov och förhandsbesked. Det första inriktningsmålet innebär att 75 procent av alla ärenden ska vara avgjorda inom 105 dagar och 90 procent inom 150 dagar. Det var 14 av 21 länsstyrelser som nådde den första delen av målet 2024, vilket är en ökning jämfört med 2023 då 11 av 21 länsstyrelser klarade samma mål. Den andra delen av målet nåddes av 16 av 21 länsstyrelser, vilket också är en ökning jämfört med 2023 då 14 länsstyrelser uppnådde målet. Det andra inriktningsmålet innebär att 75 procent av ärenden som avser bygglov för bostäder ska vara avgjorda inom 80 dagar och 90 procent vara avgjorda inom 120 dagar. Det var 18 av 21 länsstyrelser som uppfyllde den första delen av målet 2024, vilket är en ökning jämfört med 2023, då 12 länsstyrelser nådde målet. Den andra delen av målet uppfylldes av 17 av 21 länsstyrelser, även det en ökning jämfört med 2023, då 14 länsstyrelser nådde målet.

Den genomsnittliga handläggningstiden för avgjorda ärenden om överklagade lov och förhandsbesked varierar stort mellan länsstyrelserna. Den kortaste genomsnittliga handläggningstiden under 2024 var 36 dagar och den längsta 467 dagar. Den genomsnittliga viktade handläggningstiden i riket under 2024 var 116 dagar, vilket är en minskning med 14 dagar jämfört med 2023. När det gäller överklagade bygglov för bostäder var 2024 motsvarande siffra för riket 63 dagar, vilket är en minskning med två dagar jämfört med 2023.

Den genomsnittliga handläggningstiden för mål om bygglov och förhandsbesked hos de fem mark- och miljödomstolarna var 4,4 månader under 2024, vilket är en marginell ökning jämfört med 2023. Den genomsnittliga handläggningstiden för samma ärendetyper hos mark- och miljööverdomstolarna var 4,6 månader 2024, vilket är en marginell minskning jämfört med 2023.

Inflödet av ärenden inom fastighetsbildningsverksamheten och handläggningstiderna har minskat

Efterfrågan på fastighetsbildningsåtgärder har minskat under flera år och fortsatte att minska under 2024, vilket speglas i antalet inkomna ärenden hos Lantmäteriet. Inflödet av nya ärenden minskade med ca 2 procent, vilket kan jämföras med en minskning på 16 procent 2023. Myndigheten har bedömt att minskningen beror på konjunkturläget och räntemarknaden. Lantmäteriets ärenden följs upp i sju olika ärendekategorier, och inom ärendekategorin Privat bostadsbyggande har en liten ökning av antalet inkomna ärendet skett under senare delen av året.

Under 2024 har handläggningstiderna hos Lantmäteriet minskat för de flesta ärendeslag, vilket främst beror på att kötiden inför att handläggning kan påbörjas har reducerats. Antalet pågående ärenden har minskat och kötiderna kortats. Kötiderna har sjunkit från 24 veckor i januari 2024 till 15 veckor i december 2024. Kötiden för ärenden som beslutats under 2024 har sjunkit från 24 veckor i januari till 15 veckor i december 2024. För ärenden som har fördelats under 2024 har kötiden sjunkit från 10 till 7 veckor under året. De genomsnittliga handläggningstiderna minskade under 2024 för samtliga ärendeslag förutom för privat bostadsbyggande som ligger kvar på 41 veckor, se tabell 3.1.

Något som har förbättrat tydligheten för kunderna och minskat den interna administrationen hos Lantmäteriet under 2024 är den revidering av grunderna för när ärenden kan ges prioritet i handläggning som har genomförts. Från och med den 1 juli

2024 medges prioritering av ärenden enligt krav i lag, annan författning, regleringsbrev eller regeringsuppdrag.

Tabell 3.1 Genomsnittlig handläggningstid per ärendeslag hos Lantmäteriet samt mediantid för 2024 och genomsnittlig tid i timmar som myndigheten lägger på ett ärende

Veckor	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Median 2024	Aktiv handläggning (tim) 2024
	Kommersiell och offentlig mark- och Fastighetsutveckling	58	52	57	62	53	40	50	57	53	32
Infrastruktur	156	143	122	123	104	100	110	105	104	57	112
Privat bostadsbyggande	30	33	34	34	34	30	32	41	41	24	52
Privat mark- och Fastighetsutveckling	54	57	57	57	48	41	56	54	41	31	41
Jord- och skogsbruk	37	48	53	57	46	41	56	52	38	29	71
Samhällsservice	88	80	74	101	122	103	134	90	87	44	81
Fastighetssamverkan och gemensamt nyttjande	136	133	124	114	109	101	117	114	102	65	107

Anm.: Genomsnittlig handläggningstid åren 2016–2024 samt mediantid för 2024 avser antal veckor. Genomsnittlig tid för aktiv handläggning avser antal timmar per ärende i medeltal.

Källa: Lantmäteriet.

Andelen överklagade ärenden och fakturor är i viss mån ett mått på kvaliteten i handläggningen. Samtliga kategorier genomgick en marginell (mindre än 0,5 procentenheter) ökning under 2024 i jämförelse med 2023. Andelen överklagade ärenden under 2024 var 4,3 procent, andelen överklagade fakturor var 1,6 procent och andelen återförvisade ärenden var 9,4 procent.

Inflödet av inskrivningsärenden har ökat

I jämförelse med 2023 ökade under 2024 antalet inskrivningsärenden med 6 procent, antalet beslut om lagfart ökade med 12 procent och antalet beslut om in-teckning ökade med 3 procent. Ökningen av antalet beslut har skett inom samtliga ärendekategorier men störst har ökningen varit inom ärendetypen lagfarter, där antalet beslut ökade med 15 000. Lantmäteriet bedömer att ökningen bl.a. beror på en lägre styrränta under det andra halvåret av 2024. Den genomsnittliga handläggningstiden var 8 dagar, vilket innebär att myndighetens mål om högst 10 dagar uppnåddes.

Ökad användning av geodata

Samhällsbyggnadsprocessen bidrar till att underlätta ekonomisk utveckling och främja en långsiktigt god hushållning med naturresurser. En förutsättning för en effektiv och ändamålsenlig samhällsbyggnadsprocess är att den tar vara på digitaliseringens möjligheter samt att aktuell och korrekt information om Sveriges geografi och fastigheter används.

Lantmäteriet tillhandahåller information om Sveriges geografi och fastigheter, s.k. geodata, till allmänheten, den offentliga sektorn och näringslivet. Geodata utgör ofta basen i appar, e-tjänster och handläggningsstöd, vilket innebär att de flesta använder geodata dagligen, både privat och i yrkeslivet. Mellan 2023 och 2024 ökade användningen av Lantmäteriets geografiska information med 19 procent medan användningen av fastighetsinformationen minskade med 4 procent. Det bedöms främst vara privatpersoners användning som har bidragit till ökningen av den

geografiska informationen. Det höjda ränteläget och en allmän oro på bostadsmarknaden bedöms ha påverkat användningen av fastighetsinformationen negativt. Under 2024 har Lantmäteriet anpassat verksamheten med avseende på finansiering, juridik och säkerhet samt för att kunna hantera en förväntad ökad användning av berörda datamängder till kraven i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 av den 20 juni 2019 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn.

Mer digitaliserad information i samhällsbyggnadsprocessen

Inom ramen för regeringens arbete med en digital samhällsbyggnadsprocess har Lantmäteriet etablerat en nationell geodataplattform, vilket är en digital infrastruktur för att tillgängliggöra information i samhällsbyggnadsprocessen. Den nationella geodataplattformen fylls löpande på med information. Från 2024 kan fyra standardiserade datamängder hanteras i plattformen; detaljplaner och byggnadsinformation från kommunerna, gränser för fjällnära skogar från Skogsstyrelsen samt kulturhistoriska lämningar från Riksantikvarieämbetet. Vid årsskiftet 2024/2025 kunde över 10 500 nya och äldre detaljplaner, som följer den nationella specifikationen, nås via den nationella geodataplattformen. Av landets 290 kommuner har 221 påbörjat publicering av detaljplaner i plattformen.

3.3.2 Goda och hållbara livsmiljöer

I detta avsnitt redovisas resultat med koppling till den del av målet som handlar om att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö, där en långsiktigt god hushållning med naturresurser främjas. Målet bedöms utifrån resultatindikatorn otrygghet vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet som beskriver utvecklingen av sociala värden i den byggda miljön samt bedömningsgrunden insatser för att främja goda och hållbara livsmiljöer.

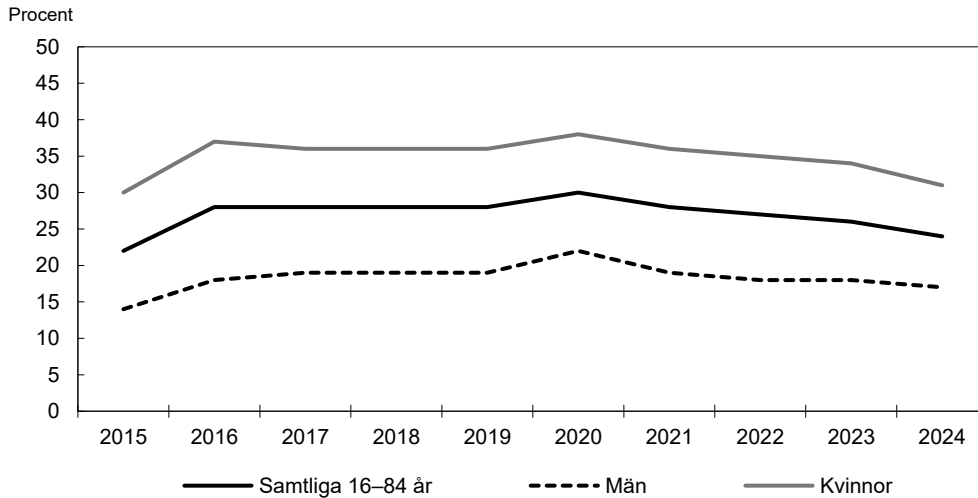
De nationella målen för utanförskap, jämställdhet, folkhälso- respektive funktionshinderspolitiken liksom det riksdagsbundna målet för arkitektur, form och design samt miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö och friluftslivsmålet Attraktiv tätortsnära natur är också viktiga utgångspunkter för arbetet med goda och hållbara livsmiljöer, se utg.omr. 13 Integration och jämställdhet, utg.omr. 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, utg.omr. 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid och utg.omr. 20 Klimat, miljö och natur.

Otryggheten utomhus minskar något

Måttet trygghet eller otrygghet utomhus i det egna bostadsområdet bedöms ge en relativt god bild av de många skiftande faktorer som tillsammans beskriver den sociala hållbarheten i boendemiljön. Nationella trygghetsundersökningen (NTU) från Brottsförebyggande rådet (Brå) mäter flera olika aspekter av otrygghet. År 2024 uppgav 24 procent av befolkningen att de var otrygga vid utevistelse sent på kvällen, vilket är två procentenheter lägre än 2023. Otryggheten har minskat något årligen sedan 2020 då 30 procent uppgav sig vara otrygga. Kvinnor anger i betydligt högre utsträckning än män att de känner sig otrygga. Bland kvinnor angav 31 procent att de kände sig otrygga 2024, medan motsvarande andel bland män var 17 procent. Det finns även geografiska skillnader. Andelen otrygga var enligt NTU mindre i kommungruppen ”mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner” jämfört med kommungrupperna ”storstäder och storstadsnära kommuner” samt ”större städer och kommuner nära större stad”. Brå redovisar sedan 2022 även NTU-statistik för områden med socioekonomiska utmaningar enligt Statistiska centralbyråns definition. I områden med socioekonomiska utmaningar uppgav 40 procent att de känner sig

mycket eller ganska otrygga vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet, vilket är en minskning med tre procentenheter jämfört med 2023 (NTU 2024).

Diagram 3.3 Andelen otrygga vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet

Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

Trygghetsfrågor respektive trygghetsfrågor i områden där utanförskapet är stort behandlas inom utg.omr. 4 Rättsväsendet och utg.omr. 13 Integration och jämställdhet.

Stadsmiljöavtalen

Stadsmiljöavtalen syftar till att främja hållbara stadsmiljöer genom att skapa förutsättningar för åtgärder i städer som leder till en ökad andel persontransporter med kollektivtrafik och cykel, eller till hållbara godstransporter. Enligt beslut med anledning av budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 22, bet. 2023/24:TU1, rskr. 2023/24:93) avvecklas stadsmiljöavtalen genom att inga nya avtal har ingåtts från och med 2024. Vid årsskiftet 2024/2025 finns 92 löpande stadsmiljöavtal. Av dem är ett avtal tecknat mellan 2015 och 2017 och 14 avtal tecknade inom den tillfälliga cykelsatsningen som beslutades av riksdagen efter förslag i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 22, bet. 2021/22:TU1, rskr. 2021/22:98). Resterande avtal har sitt ursprung i de ordinarie utlysningarna mellan 2018 och 2023. Totalt 35 stadsmiljöavtal avslutades under 2024, varav 27 var avtal tecknade inom den tillfälliga cykelsatsningen under perioden 2021-2022. Det utbetalda stödet uppgick 2024 till cirka 440 miljoner kronor, varav 3,6 miljoner kronor var hänförliga till den tillfälliga cykelsatsningen. I de slutförda avtalen ingick 78 åtgärder varav tre kollektivtrafikåtgärder, 73 cykelåtgärder och två kombinerade cykel- och kollektivtrafikåtgärder.

Insatser för att främja goda och hållbara livsmiljöer

I detta avsnitt redovisas kvalitativa uppgifter som belyser utvecklingen inom området goda och hållbara livsmiljöer.

Regeringen beslutade i början av 2025 en ny strategi för levande och trygga städer (skr. 2024/25:96). I skrivelsen presenterar regeringen ett nytt nationellt mål för stadsutveckling och tretton fokusområden för den nationella stadsutvecklingspolitiken. Regeringen har gett Boverket i uppdrag att vägleda kommuner i hur de genom planering av trädgårdsstäder kan bidra till ökad tillgång i bostadsnära natur för att

främja livskvalitet, hälsa och välbefinnande samt öka möjlighet till friluftsliv och fysisk aktivitet, se vidare utg.omr. 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid.

Rådet för levande städer – tidigare Rådet för hållbara städer – har under 2024 bl.a. arbetat med Visioner i norr steg 2, en satsning som syftar till att utforska och få in fler perspektiv i samhällsbyggnadsprocessen och hitta nya metoder för att skapa långsiktiga förvaltnings- och utvecklingsstrategier. Insatsen stöttar kommuner som berörs av större industrietableringar och industriexpansioner i Norrbottens och Västerbottens län. Vidare har de myndigheter som är företrädare i rådet fått i uppdrag att samverka kring och redovisa en sammanställning med förslag på indikatorer som möjliggör uppföljning av det nya nationella målet för stadsutveckling.

3.3.3 Hållbarhet i byggande och förvaltning

I detta avsnitt redovisas resultat med koppling till den del av målet som handlar om långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi inom byggandet. Den del av målet som handlar om långsiktig hållbarhet i byggandet redovisas utifrån resultatindikatorn produktionspriserna för bostäder, och den del av målet som handlar om god hushållning med energi redovisas utifrån indikatorn genomsnittlig energiprestanda.

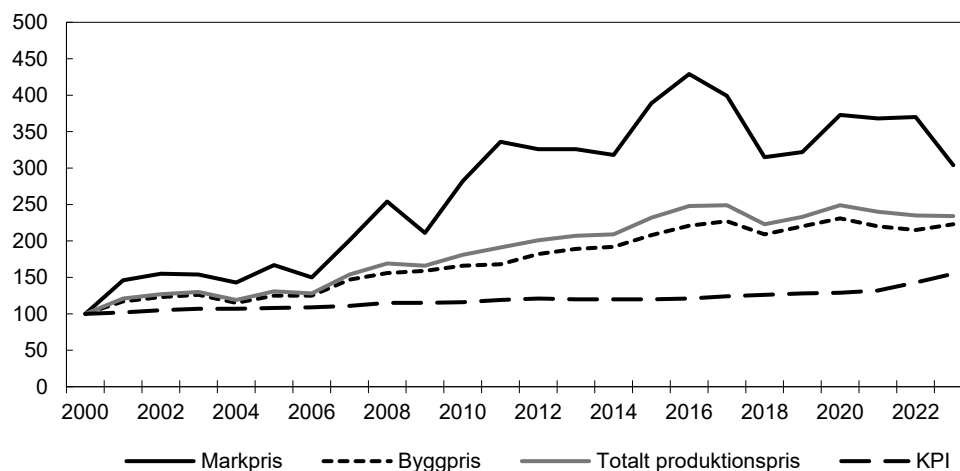
Byggsektorn behöver effektiviseras ytterligare

En väl fungerande och effektiv byggsektor ger förutsättningar för en hållbar bostadsmarknad. Kostnadsutvecklingen i byggsektorn påverkas av många faktorer. En orsak som Konkurrensverket återkommande har identifierat är bristande konkurrens inom byggsektorn, vilket kan bidra till högre byggkostnader. Höga byggkostnader kan vara en indikation på att bygg- och bostadsmarknaden präglas av strukturella hinder som hämmar effektiviteten.

Statistiska centralbyråns index för produktionspriser, som utgörs av summan av byggnadspriser och markpriser inklusive mervärdesskatt och eventuell vinst eller förlust, har ökat mer än konsumentprisindex (KPI) över tid, se diagram 3.4. Tidserierna belyser priser, dvs. det pris som en byggherre eller slutkonsument betalar för ett byggprojekt.

Diagram 3.4 Index för produktionspris per lägenhetsarea i riket för nybyggda flerbostadshus

Nettopris 2000–2023

Anm.: KPI står för konsumentprisindex och syftar till att mäta prisutvecklingen för hela den privata konsumtionen.

Källa: Statistiska centralbyrån.

År 2023 – det senaste året med tillgänglig statistik – minskade markpriserna med 28 procent, medan byggnadspriserna steg med 4 procent. Det totala produktionspriset förblev i princip oförändrat. Under samma period ökade KPI med 8 procent, vilket innebär att produktionspriserna i reala termer sjönk något. Byggnadspriserna ökade med nästan 8 procent för de nybyggda flerbostadshusen, men minskade med 2 procent för de nybyggda gruppbyggda småhusen. Byggnadspriset utgjorde 2023 ca 83 procent av det genomsnittliga totala produktionspriset.

Höga prisnivåer och högre räntor har bidragit till att hushållen har fått ökade levnadsomkostnader samtidigt som byggföretagen upplever högre produktions- och finansieringskostnader. Inflationen föll tillbaka tydligt under 2024 och Riksbanken har sänkt styrräntan gradvis sedan maj 2024.

Den 1 juli 2025 trädde Boverkets nya byggregler i kraft. De ersätter Boverkets bygg- och konstruktionsregler (BBR och EKS). De nya byggreglerna har en mer enhetlig struktur och detaljeringsgrad. En av de största förändringarna är att byggreglerna är mindre detaljstyrande vilket ska främja nya tekniska lösningar och användandet av nya material och metoder. Det ska också förbättra förutsättningarna för innovation och ökad produktivitet inom byggsektorn. Vidare har regeringen arbetat för att ytterligare förenkla genom införandet av undantag från kraven på tillgänglighet och användbarhet för studentbostäder som trädde i kraft den 1 juli 2025, se prop. 2024/25:132, bet. 2024/25:CU19, rskr. 2024/25:212. Regellättnaderna bedöms ge större flexibilitet vid utformning och byggande av studentbostäder, minska byggkostnaderna och bidra till att fler studentbostäder kan tillskapas vid nybyggnad och ombyggnad.

Byggsektorns trend med minskad klimatpåverkan fortsätter

Bygg- och fastighetssektorn bidrar till utsläpp av växthusgaser i Sverige och till miljöpåverkan i andra länder genom import av byggprodukter. Sektorn har en betydande miljöpåverkan men trenden visar på en minskande klimatpåverkan. Boverket publicerar miljöindikatorer som visar bygg- och fastighetssektorns miljöpåverkan i Sverige ur ett livscykelperspektiv.

Under perioden 2008–2022 har bygg- och fastighetssektorn minskat sin klimatpåverkan med 12 procent, när utsläpp från både inhemsk produktion och import inkluderas. Under samma period har förädlingsvärdet och sysselsättningen i sektorn och dess värdekedja ökat med 34 procent respektive 21 procent. Därmed har sektorn lyckats frikoppla produktionen från dess klimatpåverkan.

De inhemska utsläppen från bygg- och fastighetssektorn minskade mellan 2021 och 2022, men utsläppen kopplade till importerade varor ökade med 1 procent under samma period. Sektorns inhemska utsläpp uppgick då till 10,8 miljoner ton koldioxidekvivalenter, vilket motsvarade ca 22 procent av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser. Jämfört med 2021 var detta en minskning med ca 7 procent. År 2022 stod sektorn även för 19 procent av Sveriges totala inhemska kväveoxidutsläpp, 20 procent av partikelutsläppen, 34 procent av energianvändningen samt 9 respektive 4 procent av användningen av hälsofarliga och miljöfarliga kemikalier. Efter att gruvavfall räknats bort stod dessutom bygg- och fastighetssektorn för 39 procent av den totala mängden genererat avfall i Sverige.

Ett verktyg för att minska sektorns klimatpåverkan är kravet på klimatdeklaration för byggnader som infördes 2022, vilket innebär att byggherren ska beräkna och redovisa den klimatpåverkan som uppstår vid uppförandet av en ny byggnad. Under 2024 registrerades 1041 nya klimatdeklarationer hos Boverket.

Boverket har under 2024 fortsatt att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi inom bygg- och fastighetssektorn. Myndigheten har utvecklat en vägledning för återbruk av bärverksdelar samt tagit fram stöd till kommuner om hur återbruk kan främjas i bygglovsprocesserna. Dessutom har Boverket analyserat och föreslagit ändringar av plan- och bygglagstiftningen i syfte att stärka den cirkulära ekonomin inom byggsektorn. Se även utg.omr. 20 Klimat miljö och natur och samt utg.omr. 6 Försvar och samhällets krisberedskap för insatser för att förebygga naturolyckor och främja klimatanpassning.

Trenden med förbättrad energiprestanda i byggnadsbeståndet fortsätter

Bygg- och fastighetssektorn stod 2022 för cirka 34 procent av Sveriges totala energianvändning. Av denna energianvändning svarade uppvärmning för 77 procent, renovering samt om- och tillbyggnad för 8 procent och fastighetsförvaltning för 9 procent, medan nybyggnad enbart stod för 6 procent. Utvecklingen av byggnadsbeståndets energiprestanda visar att energianvändningen för uppvärmning, varmvatten och fastighetsdrift i byggnader blir alltmer effektiv, se tabell 3.2.

Tabell 3.2 Genomsnittlig energiprestanda per registreringsår (kWh/m²) ackumulerat

Byggnadskategori	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
En- och tvåbostadshus	110	109	108	107	102	101	95	92	90	89
Flerbostadshus	143	142	141	136	125	125	126	124	123	122
Lokalbyggnader	150	150	146	143	124	124	119	118	115	112

Anm.: Beräkningsmetoden för energiprestanda utgår från den metod som används före den 1 januari 2019 i hela tabellen för att kunna göra jämförelser bakåt i tiden.

Källa: Boverkets energideklarationsregister.

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1275 av den 24 april 2024 om byggnaders energiprestanda trädde i kraft den 28 maj 2024. I direktivet fastställs bl.a. som mål att hela byggnadsbeståndet ska uppfylla kriterierna för s.k. nollutsläppsbyggnader senast 2050. Medlemsländerna behöver även säkerställa en viss förbättring av energiprestandan hos befintliga lokal- och bostadsbyggnader för att uppnå vissa nivåer senast 2030, 2033 respektive 2035.

Stöd för energieffektivisering i flerbostadshus

Mellan den 1 oktober och den 31 december 2021 fanns möjlighet att söka stöd för energieffektivisering i flerbostadshus. Till och med den 31 december 2022 hade 1 557 ansökningar beviljats stöd om sammanlagt 2 265 miljoner kronor. Inga nya ärenden har beviljats efter 2022. Vid slutet av 2024 hade antalet ärenden, på grund av avslag eller återkallelse, minskat till 1407 ärenden. Beviljade medel hade däremot bara minskat till 2 235 miljoner kronor på grund av omprövningsbeslut utifrån kostnadsökningar.

Projekten har genererat energibesparingar på runt 120 000 MWh per år. Vid slutet av 2024 hade närmare en miljon kvm uppvärmd area (Atemp) effektiviserats med en genomsnittlig förbättring av energiprestandan med 35 procent. Det överskrider kravet på 20 procents effektivisering som anges i förordning (2021:664) om stöd till energieffektivisering i flerbostadshus. Reformen ingår i Sveriges återhämtningsplan.

3.3.4 En väl fungerande bostadsmarknad och ekonomisk utveckling

I detta avsnitt redovisas resultat med koppling till de delar av målet som handlar om att underlätta bostadsbyggande och ekonomisk utveckling samt skapa långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven. Förändringar i bostadsbyggandet redovisas utifrån indikatorn påbörjade och färdigställda bostäder i förhållande till befolkningsökning och beräknad hushållsökning. Behov som behöver mötas för att bostadsmarknaden ska vara i balans tydliggörs genom beräkningar av bostadsbyggnadsbehovet. Indikatorn andel hushåll med trångboddhet och ansträngd boendeekonomi kompletterar även denna indikator i åskådliggörandet av hushåll vars efterfrågan på bostäder inte möts av ett utbud som motsvarar behoven.

Bostadsbyggandet har fortsatt att sjunka under 2024

Påbörjade bostäder

Enligt Boverket påbörjades under 2024 byggandet av ca 28 400 bostäder, vilket är en minskning jämfört med 2023. Boverkets prognos från juni 2025 är att 2025 blir ytterligare ett ansträngt år för bostadsbyggandet. Boverket prognostiserar att uppskattningsvis 28 300 bostäder kommer att påbörjas under 2025, se tabell 3.3. Antalet påbörjade bostäder kan dock komma att öka under 2026, under förutsättning att hushållens köpkraft stärks.

Tabell 3.3 Påbörjade bostäder, befolkningsutveckling och beräknad hushållsökning

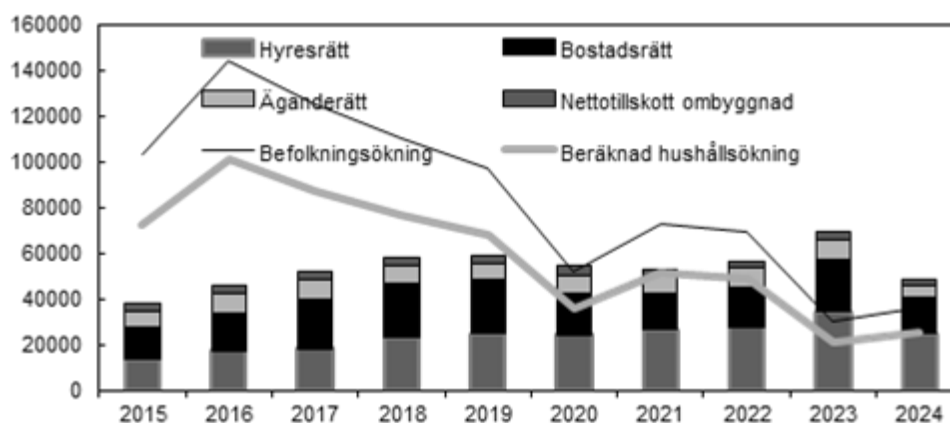
Antal	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Flerbostadshus	51 100	41 700	38 700	44 200	54 300	43 900	22 000	20 900	20 300
Småhus	12 900	11 000	10 900	11 200	14 100	12 700	6 300	5 500	6 000
Total nybyggnad	64 000	52 700	49 600	55 400	68 400	56 600	28 300	26 400	26 300
Nettotillskott genom ombyggnad	4 700	3 000	3 300	2 900	3 600	2 600	3 300	2 000	2 000
Totalt påbörjade bostäder	68 700	55 700	52 900	58 300	72 000	59 200	31 600	28 400	28 300
Befolkningsökning	125 100	109 900	97 400	51 700	73 000	69 200	30 200	36 000	24 700
Beräknad hushållsökning	87 600	76 900	68 200	36 200	51 100	48 400	21 100	25 200	17 300

Anm.: Statistiken över påbörjade bostäder 2016–2024 är från Statistiska centralbyrån. För år 2025 redovisas Boverkets prognos över antalet påbörjade bostäder. Statistik över befolkningsökningen 2025 är Statistiska centralbyråns prognos. Beräknad hushållsökning beräknas utifrån en genomsnittlig hushållskvot på 0,7.

Källa: Boverket, Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Färdigställda bostäder

I diagram 3.5 redovisas tillskottet av bostäder i relation till befolkningsutvecklingen. Under 2024 färdigställdes ca 48 000 bostäder genom ny- och ombyggnation, vilket var ungefär 30 procent färre än 2023. Både antalet färdigställda hyresrätter och bostadsrätter minskade 2024 jämfört med året innan. Av de nya bostäderna i flerbostadshus var 62 procent hyresrätter och 37 procent bostadsrätter. Sammantaget minskade antalet färdigställda bostäder under 2024, samtidigt som befolkningen ökade. Befolkningsutveckling ger en generell bild av hur många människor som behöver boende och kan därför utgöra en viktig förklaringsfaktor till olika strukturer i bostadsbyggandet. Eftersom varje individ inte bildar ett eget hushåll, visar tabellen också en genomsnittlig hushållskvot för att uppskatta hushållsökningen baserat på dagens hushållssammansättning.

Diagram 3.5 Totalt tillskott av bostäder i relation till befolkningsökning och beräknad hushållsökning

Källa: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Byggbehovet har minskat

Boverket har sedan tidigare genomfört bedömningar av hur många bostäder som behöver tillkomma, utan att dessa varit formaliserade. Enligt ändringar i förordningen (2011:1160) om regionala bostadsmarknadsanalyser och kommunernas bostadsförsörjningsansvar ska myndigheten nu årligen redovisa beräkningar av bostadsbyggnadsbehovet på nationell nivå, länsnivå och kommunal nivå. Boverkets kommunala byggbehovsberäkningar från juni 2025 visar bland annat att det under perioden 2025–2034 behöver byggas i genomsnitt cirka 170 bostäder per år och kommun. Samtidigt visar beräkningarna att det saknas ett byggbehov i drygt 100 kommuner. Det är dock viktigt att notera att beräkningarna inte alltid fångar upp framtida förändringar, som till exempel effekterna av stora investeringar som görs i norra Norrland.

Aggregerat till nationell nivå motsvarar Boverkets beräkningar ett årligt genomsnitt om ungefär 50 280 bostäder. Då ingår cirka 15 040 bostäder som anses behöva täcka upp för ett bedömt historiskt underskott i bostadsbyggandet samt cirka 4 990 bostäder för att skapa en så kallad bostadsreserv. Resterande 30 250 bostäder är behovet utifrån hushållsutveckling och beståndsutveckling. Behovsbedömningen är lägre än Boverkets tidigare beräkningar. Minskningen beror på ett högt antal färdigställda bostäder de senaste åren och till stor del på att Statistiska centralbyrån reviderat ned sin befolkningsframskrivning för Sverige, detta då vi ser tydligt lägre födelsetal i Sverige samtidigt som invandringen har minskat.

Byggbehovet varierar betydligt mellan olika delar av landet. Störst byggbehov finns i Stockholms län, där det totala byggbehovet uppgår till 19 120 bostäder per år under perioden 2025–2034, följt av Västra Götalands län (8 190 bostäder) och Skåne län (8 030 bostäder). Dessa tre län står tillsammans för 70 procent av det totala byggbehovet i Sverige. Uppsala län, Hallands län och Östergötlands län utmärker sig bland de län med störst behov utöver storstadslänen.

Investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande

Möjligheten att söka investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande infördes 2016. Stödet är under avveckling sedan riksdagens beslut om statens budget för 2022, men i mån av tillgängliga medel ska det kunna utbetalas för alla ansökningar som har beviljats före den 31 december 2022. Eftersom det inte längre är möjligt att söka stödet, utgår fr.o.m. nu den tabell avseende beviljat och utbetalat belopp som tidigare har funnits i motsvarande avsnitt.

År 2016–2022 beviljades ca 24 miljarder kronor i investeringsstöd till mer än 1 600 projekt, motsvarande sammanlagt närmare 66 000 bostäder, varav 88 procent hyresbostäder och resten bostäder för studerande. Från det att stödet infördes fram t.o.m. den 31 juli 2025 hade knappt 22,3 miljarder kronor betalats ut för 62 031 färdigställda bostäder. Av dessa var 54 594 hyresbostäder och 7 437 bostäder för studerande. Det har genomförts vissa utvärderingar av investeringsstödet effekter på bostadsbyggande under åren, men inte någon av dessa har initierats av regeringen.

Statsbidrag till kommuner som utfärdar hyresgarantier

Boverket administrerar det statliga bidraget till kommuner för hyresgarantier som kommunerna utfärdar till hushåll som kan betala ett eget boende, men som trots det har svårt att etablera sig på bostadsmarknaden. Under 2024 beviljade Boverket bidrag om 0,5 miljoner kronor för 109 hyresgarantier till 14 kommuner. Det innebär att kommuner har nyttjat bidraget i något mindre utsträckning än 2023, då det beviljade beloppet uppgick till 0,7 miljoner kronor för 146 garantier till 16 kommuner. Antalet bidragsgrundande garantier har de senaste 10 åren varierat mellan 88 och 305 och antalet kommuner mellan 11 och 19.

Kreditgarantier för lån till bostadsbyggande

Kreditgarantier för lån till bostadsbyggande syftar till att främja byggandet av fler bostäder genom att öka finansieringsmöjligheterna för byggherrar. Kreditgarantierna lämnas av Boverket för lån avseende nybyggnad och anordnande av bostäder, både under byggtiden och efter färdigställande, till kreditinstitut som har ramavtal med myndigheten. Under 2024 beviljades totalt 28 nya garantier för drygt 2 000 lägenheter. Det är ungefär hälften så många nya garantier som 2022, men ett nästan lika stort antal lägenheter sett till samma år. De 28 nya kreditgarantierna under 2024 innebär också en knapp dubbling jämfört med 2023. Merparten av dessa lämnades under byggtiden, men det är framför allt kreditgarantier efter färdigställande som är tecknade av mindre kreditgivare som har ökat.

Boverket får ställa ut kreditgarantier, inklusive tidigare utfärdade garantier, för ett belopp om högst 8 miljarder kronor. Vid utgången av 2024 var det utestående garanterade beloppet uppskattningsvis 4,3 miljarder kronor. Vid utgången av 2023 var det utestående garanterade beloppet ungefär 3,4 miljarder kronor. Det har därmed skett en ökning i det utestående garanterade beloppet under 2024.

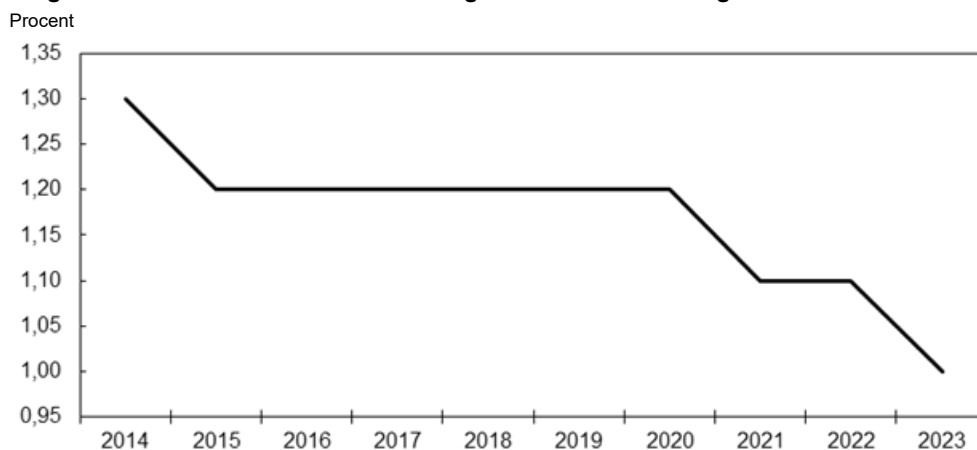
Insatser för att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt

Boverket och länsstyrelserna har till uppgift att följa och stödja kommunernas arbete med bostadsförsörjningsfrågor. Boverket gör till exempel en årlig uppföljning av läget på bostadsmarknaden genom sin återkommande bostadsmarknadsenkät (BME). BME är en sammanställning av kommunernas egna bedömningar av det aktuella läget på bostadsmarknaden. Av BME 2025 framgår t.ex. att kommuner kan uppleva att det är svårare att lösa boendesituationen för särskilda grupper, såsom ensamstående med barn. Detsamma gäller bl.a. i förhållande till unga och äldre personer, se vidare i utg.omr. 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. Av enkäten framgår också att 43 kommuner använder sig av s.k. förturer för att förebygga och motverka hemlöshet, men att 207 kommuner inte gör det.

Som stöd för kommunernas uppgift att analysera vilka behov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden, finns olika mått på bostadsbristen från Boverket. Ett av måtten är andelen trångbodda hushåll med ansträngd boendeekonomi. Under 2023 var ca 48 405 hushåll trångbodda och hade en ansträngd boendeekonomi. Det motsvarar 1,0 procent av hushållen, vilket är en minskning jämfört med både

2021 och 2022, se diagram 3.6. Utvecklingen varierar dock över tid och mellan olika län. Den varierar även mellan kommuner inom ett och samma län. I Stockholms län har antalet hushåll i den aktuella situationen t.ex. minskat från 16 076 till 12 373 sett till hela mätperioden, dvs. 2012–2023. En liknande utveckling syns bl.a. i Skåne län och i Västra Götalands län. Det är dock i Västerbottens, Västernorrlands och Örebro län som antalet hushåll i situationen har minskat mest under perioden med ca 27, 26 respektive 23 procent. Samtidigt har antalet trångbodda hushåll med ansträngd boendeekonomi ökat mest i Hallands, Kronobergs och Jönköpings län med 19, 17 respektive 6 procent.

Diagram 3.6 Andel hushåll med trångboddhet och ansträngd boendeekonomi

Källa: Boverket.

Under våren 2025 ändrades lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Ändringen innebär bl.a. att kommuner ska ta hänsyn till behovet av samordning med andra kommuner när de planerar och vidtar åtgärder för bostadsförsörjningen. Den innebär också att kommunerna ska ersätta sina riktlinjer för bostadsförsörjningen med handlingsplaner för bostadsförsörjningen senast innan utgången av den mandatperiod som inleds efter ordinarie val 2026. I handlingsplanerna ska kommunerna exempelvis redogöra för om det finns ett behov av tillskott på bostäder och hur stort det i så fall är.

Samtidigt har regeringen arbetat vidare med utformningen och genomförandet av de medel som avsattes genom riksdagens beslut med anledning av budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1, bet. 2024/25:CU1, rskr. 2024/25:95) för att dels stödja den gröna omställningen och bostadspolitisk utveckling i norra Sverige, dels införa en möjlighet att subventionera kreditgarantiavgifter i vissa kommuner. I juni antog riksdagen regeringens förslag till vårändringsbudget för 2025 (prop. 2024/25:99, bet. 2024/25:FiU21, rskr. 2024/25:262) och därmed får den statliga stiftelsen Norrlandsfonden ett tillskott för att stärka dess långsiktiga utlåningskapacitet. Därutöver tydliggörs att medlen för subventionering av kreditgarantiavgifter kan användas i etablerings- och omställningskommuner oavsett var de ligger. Dessutom remitterades under juni en promemoria med förslag till en förordning om subventionerade kreditgarantiavgifter.

Regeringen överlämnade dessutom i juni propositionen En förbättrad modell för presumtionshyra (prop. 2024/25:192) till riksdagen. I propositionen föreslås ändringar i reglerna om hyror för nyproducerade bostäder, s.k. presumtionshyror, som syftar till att underlätta för nyproduktion av hyresbostäder.

Insatser på svaga bostadsmarknader

Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Kommuner med svag bostadsmarknad har kunnat ansöka om bidrag hos Boverket till stöd för undsättning eller omstrukturering av kommunala bostadsföretag i ekonomiska svårigheter och för företag som tillhandahåller bostadstjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Regelverket ändrades 2018 för att anpassas till EU:s statsstödsregler. Boverket har dock inte fått in någon ansökan om bidrag enligt det ändrade regelverket. Myndigheten bedömer att det finns en efterfrågan på stödet, men att ansökningsförfarandet, där kommissionens godkännande krävs för stöd till undsättning eller omstrukturering av det kommunala bostadsföretaget, är för svårhanterligt ur den enskilda kommunens synvinkel.

Samtidigt har avtal om stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag som beslutats enligt det tidigare regelverket fortsatt att gälla. Det sista åtagandet enligt detta regelverk löpte emellertid ut den 31 december 2023 utan att kommunen ansökt om utbetalning eller förlängning av avtalet om 4,7 miljoner kronor.

Statens Bostadsomvandling AB

Genom investeringar i underutnyttjade bebyggda fastigheter belägna i områden med en svag bostadsmarknad möjliggör Statens Bostadsomvandling AB (Sbo) främst för kommuner att erbjuda äldre personer tillgängliga bostäder till överkomlig hyra. Genom blockförhyrningsavtal med en kommun, dess helägda bostadsbolag eller stiftelse, ser Sbo till att bostäderna kommer äldre personer till del. Efter en tid avyttrar Sbo respektive fastighet på marknadsmässiga villkor, vid en tidpunkt som bedöms lämplig. Sbo har även haft i uppdrag att förvalta och, så snart det är möjligt, avveckla dotterbolaget Vasallen AB.

Sbo noterar att stigande kapitalkostnader och höga byggkostnader, i kombination med en svag marknad för nyproduktion av bostäder, har medfört en låg projektaktivitet. Bolaget har dock arbetat med ombyggnationer i Vilhelmina, Hede och Gräsmyr samt förvärvat tre fastigheter för att genomföra ombyggnationer i Högsby, Torsby och Kramfors kommun under 2024. Under 2024 har Sbo också haft pågående programarbeten för ombyggnadslösningar av fastigheter i tolv kommuner, med syfte att till skapa omkring 204 nya bostäder för äldre med möjlig inflyttning inom ett till tre år, och dialoger om sådana arbeten med ytterligare tre kommuner. En ytterligare del i Sbo:s uppdrag har varit avyttring av fastigheter, varför bolaget även sålt sju fastigheter i Söderhamn, Ragunda och Laxå kommun under året.

Startbidrag till byggemenskaper

Den 1 januari 2020 infördes möjligheten för byggemenskaper som bygger bostäder för sina medlemmar eller delägare att söka ett startbidrag som uppgår till högst 400 000 kronor, genom förordningen (2019:676) om stöd till byggemenskaper. Under 2024 beslutade regeringen även om en ändring av förordningen, som bl.a. innebär att småhus nu omfattas av regleringen och därigenom möjliggör för fler att söka stödet. Boverket, som administrerar stödet till byggemenskaper, tog emot en ansökan och betalade ut 400 000 kronor till en byggemenskap under 2024. Detta kan jämföras med 2023, då det inte inkom någon ansökan till myndigheten.

3.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringen kan konstatera att samhällsplaneringen, bostadsbyggandet och utvecklingen på bostadsmarknaderna de senaste åren har påverkats kraftigt av högre räntor, hög inflation och höga energipriser. Det har inneburit att bostadsbyggandet avtagit och hushållens köpkraft minskat. Under 2024 färdigställdes färre bostäder än

2023, men antalet översteg både befolkningsökningen och den beräknade hushållsökningen. För att vända utvecklingen och få igång bostadsbyggandet har regeringens prioriteringar, tillsammans med Riksbankens penningpolitik och ansvarstagande från arbetsmarknadens parter, framgångsrikt bekämpat inflationen.

3.4.1 Insatser har bidragit till att underlätta bostadsbyggande

Eftersom detaljplaneprocesser ofta tar minst ett år har de planeringsstimulanser för småhus och omvandling av lokaler till bostäder som infördes 2024 ännu inte fått någon skönjbar effekt.

Regeringen bedömer att Boverkets nya byggregler kan bidra till snabbare och mer kostnadseffektivt byggande med ökade möjligheter för innovation och teknisk utveckling. Genomförda lättnader i byggkraven för studentbostäder bedöms förbättra förutsättningarna att tillskapa fler studentbostäder vid nybyggnad och ombyggnad.

Att antalet kommuner som antagit en ny översiktsplan har ökat får betraktas som normalt för denna del av mandatperioden. Samtidigt noterar regeringen att detaljplaneläggningen och antalet bygglovsbeslut är fortsatt lågt i kommunerna, även om minskningen har stannat av. Den stora variationen i handläggningstid hos länsstyrelserna är inte tillfredsställande, men det är positivt att den genomsnittliga viktade handläggningstiden för avgjorda ärenden om överklagade bygglov och förhandsbesked har minskat jämfört med 2023. Vidare är det positivt att fastighetsbildningsverksamheten har kunnat minska antalet äldre ärenden och även förkortat kötiden innan ett ärende fördelas till handläggare.

Den nationella geodataplattformen har möjliggjort för kommuner och andra aktörer att ta del av information digitalt. Det är positivt att plattformen successivt fylls på med detaljplaner och annan information från kommunerna och statliga myndigheter. Fler nationella specifikationer och standardiserade datamängder är ett viktigt steg mot en digital samhällsbyggnadsprocess, vilket bedöms kunna bidra till effektivare processer.

3.4.2 Insatserna för goda och hållbara livsmiljöer har bidragit positivt till målet

Det syns en svagt nedåtgående trend i statistiken över andelen otrygga individer utomhus i det egna bostadsområdet. Regeringen ser dock allvarligt på att en knapp fjärdedel av befolkningen är otrygg vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet.

Regeringen bedömer att vidtagna insatser för att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö, bl.a. åtgärder inom ramen för Rådet för levande städer, har bidragit positivt till målet för utgiftsområdet.

3.4.3 Insatserna för hållbarhet i byggande och förvaltning bidrar till högre måluppfyllelse

Kravet på klimatdeklarationer bedöms ha bidragit till måluppfyllelsen av klimatomställningen i bygg- och fastighetssektorn. Krav på rapportering kan medföra ökad administrativ börda. För att begränsa detta omfattar klimatdeklarationerna enbart byggskedet. Byggsektorns miljöpåverkan är fortsatt betydande. Det är därför positivt att insatser görs för att minska utsläppen och stärka den cirkulära ekonomin inom byggsektorn. Energiförbrukningen i byggnadsbeståndet fortsätter att förbättras men det finns fortfarande ett behov av energieffektivisering, bland annat i det äldre byggnadsbeståndet.

3.4.4 Insatserna för en väl fungerande bostadsmarknad och ekonomisk utveckling är inte tillräckliga

Flera faktorer påverkar bostadsbyggandet och utvecklingen på bostadsmarknaderna. Befintliga regelverk, kommuners agerande, bristande tillgång på byggbar mark och vissa omvärldsfaktorer gör att effekterna av statens insatser kan vara svåra att bedöma. Regeringen kan dock konstatera att insatserna bidrar till målet om en väl fungerande bostadsmarknad och ekonomisk utveckling.

Kreditgarantierna för lån till bostadsbyggande bidrar till att öka finansieringsmöjligheterna hos byggherrar. Sbo:s investeringar i underutnyttjade bebyggda fastigheter på svaga bostadsmarknader respektive startbidraget till byggemenskaper har bidragit till att skapa fler tillgänglighetsanpassade lägenheter med överkomlig hyra för äldre respektive underlättat finansieringen av projekt för byggemenskaper. Insatserna bedöms därför ha en positiv effekt på måluppfyllelsen.

Ändringen av lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar bedöms också ha en positiv effekt. Detsamma gäller statsbidraget till kommuner som utfärdar hyresgarantier, om än i mer begränsad utsträckning. Dessa åtgärder har bidragit till att fler hushåll som har svårt att själva tillgodose sina bostadsbehov kan göra detta.

Regeringen anser inte att målet är uppfyllt. Det byggs ännu inte tillräckligt med bostäder och det befintliga bostadsbeståndet kan fortfarande utnyttjas mer effektivt. Tillskottet till stiftelsen Norrlandsfonden ger Norrlandsfonden möjlighet att lämna marknadskompletterande topplån för att anordna nya bostäder, främst i norra Sverige, medan subventioneringen av kreditgarantiavgifter förväntas underlätta byggherrars förutsättningar att erhålla lån för detta ändamål i etablerings- och omställningskommuner i hela landet. Regeringen bedömer att den tillfälligt höjda subventionsgraden för rotavdraget från 30 till 50 procent under perioden den 12 maj–31 december 2025 ökar efterfrågan i byggbranschen och dämpar effekterna av den nuvarande lågkonjunkturen.

3.4.5 De statliga insatserna har bidragit till måluppfyllelsen av de riksdagsbundna målen

Sammantaget bedömer regeringen att de vidtagna åtgärderna har bidragit till målet för området samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet samt målet för området bostadsmarknad, men att målen inte är uppnådda.

Anledningen till detta bedöms vara den bristande tillgången till byggbar mark, långa ledtider inom planering och byggande, att många hushåll inte får sina bostadsbehov tillgodosedda, bristande konkurrens och bristande långsiktighet vad gäller hållbart byggande samt att otryggheten utomhus är alltför hög.

3.5 Politikens inriktning

En väl fungerande bostadsmarknad i hela landet med tillgång till bostäder i varierande upplåtelseformer är en viktig förutsättning för människors trygghet och livskvalitet, och för en konkurrenskraftig ekonomi och tillväxt. Fler ska kunna förverkliga sina boendedrömmar och människor ska kunna flytta dit arbeten finns. Människors behov och efterfrågan ska vara styrande för hur bostadsbeståndet utvecklas. Samtidigt som det behöver byggas fler bostäder behöver det befintliga byggnadsbeståndet utnyttjas effektivare. Finanspolitiken bidrar till högre offentlig konsumtion och investeringar kommande år, vilket stöttar den ekonomiska återhämtningen. Samtidigt förbättras situationen för hushållen gradvis vilket väntas ge stöd åt bostadsmarknaden och tillhörande investeringar.

Många drömmer om att bo i småhus och regeringen vill att fler ska kunna förverkliga den drömmen. Problemen är emellertid flera: Trösklarna är för höga, ledtiderna för långa, byggreglerna för krångliga och det är brist på byggbar mark i attraktiva lägen. I budgetpropositionen för 2025 aviserade regeringen att Boverket ska få i uppdrag att ta fram förslag på hur typgodkännande av småhus kan genomföras, och undersöka förutsättningarna för att, med vissa begränsningar, bygglovsbefria uppförande av sådana typgodkända småhus, det s.k. ”Sverigehuset” (prop. 2024/25:1, utg.omr.18, avsnitt 3.5). Regeringen har nu gett Boverket ett sådant uppdrag. Samtidigt fortsätter egnahemskommissionärens arbete att verka för ett ökat småhusbyggande, att nya trädgårdsstäder anläggs samt främjandet av en ny egnahemsrörelse.

Det ska bli lättare för barnfamiljer att få en egen bostad. Därför ska det bli obligatoriskt för kommuner att under vissa förutsättningar tillhandahålla hyresgarantier till denna grupp. I detta syfte föreslår regeringen att medel omfördelas till utgiftsområde 25, i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen, (se utg.omr. 25, avsnitt 2.8.1).

Takten på bostadsbyggandet har avtagit till följd av omvärldsfaktorer som hög inflation och högre räntor, vilket försämrat förutsättningarna för byggandet av bostäder. Situationen för hushållen förbättras gradvis vilket väntas ge positiv effekt på bostadsmarknaden och tillhörande investeringar. Det är fortsatt centralt att åtgärda de strukturella hinder som präglar bygg- och bostadsmarknaden för att Sverige ska stå bättre rustat och möjliggöra ett ökat byggande av bostäder.

Stora investeringar och företagsetableringar på orter som under en längre tid har haft en låg eller stagnerande befolkningstillväxt innebär stora utmaningar för samhällsbyggandet. Det gäller inte minst att få fram nya bostäder för att möta behoven av ökad inflyttning till de kommuner som berörs. För att stödja näringslivets gröna omställning och bostadspolitisk utveckling i framför allt norra Sverige föreslår regeringen att medel avsätts under 2026 för ett tillskott till stiftelsen Norrlandsfonden.

Krångliga regelverk och bristande tillgång till byggbar mark hämmar bostadsbyggandet. Därför avser regeringen att fortsätta genomföra regelförenklingar och lättnader i byggkraven för bostäder, i de fall det är möjligt och lämpligt utifrån bostadens avsedda funktion. Bland annat avser regeringen att genomföra lättnader i byggkraven vid ändring, ombyggnad och omvandling av byggnader, exempelvis för att förenkla konvertering av kontorslokaler till bostäder. Detta kan möjliggöra fler bostäder, göra det billigare och enklare att bygga och främja ett mer differentierat utbud. Därutöver avser regeringen att verka för att tillståndsprocesserna kortas, blir effektivare och mer förutsebara samt för att beslutsprocesser i större utsträckning utgår från en samhällsekonomisk analys. Arbetet med att förenkla tillståndsprövningen enligt miljöbalken fortsätter med ökad kraft.

En särskild utredare ska analysera strandskyddsbestämmelserna och föreslå ändringar för att reformera strandskyddet med inriktningen att öka möjligheterna att bygga nära vatten (dir. 2025:59). Utredaren ska bl.a. analysera och ta ställning till hur kommunerna kan ges en större roll i frågor som rör strandskydd.

Det är viktigt att fler har möjlighet att äga sitt boende. Ett ökat eget ägande innebär att fler känner ett ansvar för sitt boende och sin boendemiljö. Regeringen avser att höja bolånetaket och slopa det skärpta amorteringskravet. Ett ökat eget ägande och en blandning av upplåtelseformer är viktiga faktorer för att få till stånd en positiv utveckling i bostadsområden som präglas av utanförskap. Livsmiljön, särskilt boendet och närmiljön, har grundläggande betydelse för människors hälsa och välbefinnande. Regeringen föreslår en särskild satsning på idrottshallar och annan plats för idrott (se utg.omr. 17, avsnitt 15.6.5).

Det behövs mer evidensbaserad kunskap om situationella åtgärder för trygghet och säkerhet. Regeringen föreslår därför att medel tillförs Brottsförebyggande rådet för att sprida kunskap och ge stöd till olika aktörer som arbetar med trygghet och brottsförebyggande åtgärder i den byggda miljön (se utg.omr. 4 avsnitt 3.8.2). Satsningen kompletterar de medel som har avsatts till Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande efter förslag i den forskningspolitiska propositionen Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta (prop. 2024/25:60) för ökad kunskap om betydelsen av planeringen samt den byggda miljöns utformning för trygghet och brottsförebyggande arbete.

Regeringen bedömer att dagens system för statens anspråk på mark och vatten kan förbättras vad gäller effektivitet, förutsebarhet och transparens. Regeringen avser därför att genomföra en översyn av befintliga system och regelverk i syfte att upprätta en mer sammanhållen ordning för nationell fysisk planering, baserad på en samlad samhällsekonomisk analys. Översynen ska syfta till att förbättra förutsättningarna att väga olika intressen mot varandra, ge ökad nationell likvärdighet, ökad rättssäkerhet och bättre samordning mellan offentliga aktörer. Regeringen föreslår att Länsstyrelserna tilldelas medel för att bidra till översynen (se utg.omr. 1, avsnitt 9.7.1).

Regeringen har överlämnat propositionen Ett nytt regelverk för bygglov till riksdagen (prop. 2024/25:169). Förslagen i propositionen innebär omfattande förenklingar av reglerna för bygglov och att antalet åtgärder som kan utföras utan krav på bygglov och som kan tillåtas utan hinder i detaljplan och områdesbestämmelser utökas, i syfte att både skapa fler bostäder och öka fastighetsägares möjligheter att bestämma över hur den egna fastigheten ska utvecklas. Reglerna föreslås träda i kraft den 1 december 2025.

Regeringen har även gett Boverket i uppdrag att utreda och föreslå förenklingar och lättnader av reglerna för trafikbuller vid bostäder. Boverket ska bland annat utreda möjligheten att ersätta kravet på skyddad sida med gemensamma vistelseytor med god ljudmiljö, till exempel på en bostadsgård. Målet är att förenkla detaljplaneprocessen, sänka produktionskostnader och öka flexibiliteten i bostadsbyggandet.

För att säkerställa ett fungerande konsumentskydd och motverka ekonomisk brottslighet på bostadsrättsmarknaden förstärker regeringen Boverkets arbete med att kontrollera de intygsgivare som bl.a. granskar nybildade bostadsrättsföreningars ekonomiska planer. Regeringen föreslår dessutom att Boverket tillförs medel för att som ny beredskapsmyndighet i den snabba takt som omvärldsläget kräver kunna bli en effektiv del av det civila försvaret. Utöver det ska Boverket, enligt förslag om ett nytt system för bosättning av vissa nyanlända, bl.a. bistå Migrationsverket vid framtagande, utvärdering och revidering av fördelningsmodellen som fördelar nyanlända mellan kommunerna, (se utg.omr. 13, avsnitt 3.5).

För att fortsatt finansiera arbetet med manuell granskning vid utelämnande av allmänna handlingar och viss teknisk utveckling föreslås det att Lantmäteriet tilldelas medel. Att använda oriktiga identitetsuppgifter i lagfartsansökningar kan vara ett led i penningtvätt eller andra former av ekonomisk brottslighet. Regeringen föreslår därför att Lantmäteriet tilldelas medel för utökade identitetskontroller vid lagfartsansökningar. Vissa förvärv av fast egendom kan innebära risker för väsentliga totalförsvarsintressen. Som ett led i att stärka de statliga kontrollmöjligheterna vid sådana förvärv föreslår regeringen att medel tillförs Lantmäteriet för utökade kontroller vid vissa inskrivningsärenden.

Mot bakgrund av höga produktions- och energipriser och för att minska byggbranschens klimat- och miljöpåverkan, är en fortsatt effektivisering av energi-användningen i byggnadsbeståndet samt arbete med omställning till en cirkulär

ekonomi inom bygg- och fastighetssektorn prioriterade områden. Regeringen ger i sin strategi för cirkulär ekonomi stöd och riktning för aktörer inom näringsliv, offentlig sektor, universitet och högskolor och civilsamhället, liksom för privatpersoner som vill driva affärsmöjligheter och göra medvetna val utifrån den cirkulära omställningen.

Det befintliga statsbidraget till kommuner med svag bostadsmarknad kommer att avvecklas.

3.6 Den årliga revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har i sin revisionsberättelse för Lantmäteriet lämnat ett uttalande med reservation om ledningens bedömning av intern styrning och kontroll. Riksrevisionen bedömer att Lantmäteriet inte har följt förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll. Lantmäteriets ledning bedömer i uttalandet i årsredovisningen för 2024 att det har funnits väsentliga brister i den interna styrningen och kontrollen under den period som årsredovisningen avser. De brister som ledningen beskriver är att det saknas en välfungerande och effektiv process, organisation samt ledningskultur för intern styrning och kontroll. Riksrevisionen framför att detta inte är förenligt med 2 § förordningen om intern styrning och kontroll. Regeringen följer utvecklingen noga och i regleringsbrevet för 2025 fick myndigheten i uppdrag att redovisa hur arbetet framskrider med att stärka den interna styrningen och kontrollen för att främja en god förvaltningskultur. Uppdraget ska slutredovisas senast den 16 februari 2026.

3.7 Budgetförslag

3.7.1 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Tabell 3.4 Anslagsutveckling 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Tusental kronor

2024	Utfall	31 225	Anslagssparande	51 375
2025	Anslag	113 000 ¹	Utgiftsprognos	102 282
2026	Förslag	123 000		
2027	Beräknat	450 600		
2028	Beräknat	450 600		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för insatser inom det bostadspolitiska området. Anslaget får även användas för att subventionera avgifter avseende kreditgarantier för bostadsbyggande i vissa kommuner. Vidare får anslaget användas för utgifter för lån till bostadsinvesteringar i vissa kommuner.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 3.5 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:1 Bostadspolitisk utveckling**

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	253 000	253 000	253 000
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	-130 000	197 600	197 600
varav BP26	-380 000	-80 000	-80 000
– Finansiering av tillskott till Norrlandsfonden 2025		-80 000	-80 000
– Tillskott till Norrlandsfonden	-380 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	123 000	450 600	450 600

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget 1:1 *Bostadspolitisk utveckling* beräknas minska med 80 000 000 kronor 2027 och 2028 för att delvis finansiera ökningen av anslaget 1:5 *Näringslivsutveckling* inom utgiftsområde 24 Näringsliv i enlighet med riksdagens beslut efter regeringens förslag i propositionen Vårändringsbudget för 2025 (prop. 2024/25:99 utg.omr. 24, bet. 2024/25:FiU21, rskr. 2024/25:259).

För att finansiera ökningen av anslaget 1:5 *Näringslivsutveckling* inom utgiftsområde 24 Näringsliv minskas anslaget med 380 000 000 kronor 2026 i syfte att användas för tillskott till den statliga stiftelsen Norrlandsfonden (se utg.omr. 24 avsnitt 3.7.5).

Regeringen föreslår att 123 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Bostadspolitisk utveckling* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 450 600 000 kronor respektive 450 600 000 kronor.

3.7.2 1:2 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad**Tabell 3.6 Anslagsutveckling 1:2 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad**

Tusental kronor

2024	Utfall	943	Anslagssparande	42 057
2025	Anslag	43 000 ¹	Utgiftsprognos	2 979
2026	Förslag	4 000		
2027	Beräknat	4 000		
2028	Beräknat	4 000		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till byggemskaper.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 3.7 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:2 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad**

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	43 000	43 000	43 000
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	-39 000	-39 000	-39 000
<i>varav BP26</i>	<i>-39 000</i>	<i>-39 000</i>	<i>-39 000</i>
– Obligatoriska hyresgarantier till barnfamiljer	-39 000	-39 000	-39 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	4 000	4 000	4 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att finansiera ökningen av anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner minskas anslaget 1:2 *Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad* med 39 000 000 kronor fr.o.m. 2026 i syfte att införa obligatoriska hyresgarantier till barnfamiljer under vissa förutsättningar.

Regeringen föreslår att 4 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 4 000 000 kronor respektive 4 000 000 kronor.

3.7.3 1:3 Boverket**Tabell 3.8 Anslagsutveckling 1:3 Boverket**

Tusental kronor

2024	Utfall	299 666	Anslagssparande	5 087
2025	Anslag	308 777 ¹	Utgiftsprognos	311 101
2026	Förslag	320 063		
2027	Beräknat	324 382 ²		
2028	Beräknat	332 252 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 320 011 tkr i 2026 års prisnivå.

³ Motsvarar 321 968 tkr i 2026 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Boverkets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för internationellt arbete.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 3.9 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:3 Boverket**

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	302 277	302 277	302 277
Pris- och löneomräkning ²	5 986	10 211	15 865
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	11 800	11 894	14 110
<i>varav BP26³</i>	<i>8 800</i>	<i>10 800</i>	<i>12 800</i>
– Stärkt kontroll av intygsgivare för bostadsrättsföreningar	2 000	2 000	2 000
– Civilt försvar: beredskapsmyndighet	6 000	8 000	10 000
– Etableringsboendelagen	800	800	800
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	320 063	324 382	332 252

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2025. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2027–2028 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För Boverkets arbete med kontroll av intygsgivare för bostadsrättsföreningar ökas anslaget 1:4 *Boverket* med 2 000 000 kronor fr.o.m. 2026.

För att Boverket ska kunna fullgöra sitt ansvar inom det civila försvaret som beredskapsmyndighet ökas anslaget med 6 000 000 kronor 2026. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 8 000 000 kronor 2027 och 10 000 000 kronor fr.o.m. 2028. Anslaget 2:4 *Krisberedskap* inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap minskas med motsvarande belopp.

För att finansiera Boverkets arbete med ett nytt system för bosättning av vissa nyanlända ökas anslaget med 800 000 kronor fr.o.m. 2026.

Regeringen föreslår att 320 063 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Boverket* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 324 382 000 kronor respektive 332 252 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden**Regeringens förslag**

Regeringen bemyndigas att under 2026 ställa ut kreditgarantier för nybyggnad och ändringar av bostäder, avlösen av kommunala borgensåtaganden och lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativa hyresrätter som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 8 000 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag

Regeringen har sedan tidigare ett bemyndigande att till ett belopp om 8 000 000 000 kronor ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden och kreditgarantier för lån till kooperativa hyresrättsföreningar som tas upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt. Regeringen bedömer att det under 2026 behövs en garantiram av samma omfattning som för 2025.

Regeringen avser vidare att införa en möjlighet att subventionera garantiavgifter i syfte att underlätta anordnandet av nya bostäder i s.k. etablerings- och omställningskommuner. Avgifter avseende garantigivning inom det bostadspolitiska området kommer att finansieras från anslaget 1:1 *Bostadspolitisk utveckling*. Införandet av en subvention förutsätter att åtgärden är förenlig med statsstödsreglerna.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2026 ställa ut kreditgarantier för nybyggnad och ändringar av bostäder, avlösen av kommunala borgensåtaganden och lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 8 000 000 000 kronor.

Tabell 3.10 Ramar för statliga garantier

Belopp angivet i SEK i tkr. Belopp angivet i annan valuta i ental.

Utgifts- område	Ändamål	Beslutade	Utfärdade	Beslutade	Begärda
		garantiramar 2024 ¹	garantier 2024-12-31	garantiramar 2025 ¹	garantiramar 2026
18	Kreditgarantier för nybyggnad och ändring av bostäder mm	8 000 000	4 299 057	8 000 000	8 000 000

¹ Ramar för 2024 och 2025 redovisas exklusive beslutade och föreslagna ändringar som lämnats i propositioner om ändringar i statens budget.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Regeringen har bemyndigat Boverket att ansvara för godkännandet av de intygsgivare som utses av bostadsrättsföreningar. Regeringen har i 20 § bostadsrättsförordningen (1991:630) föreskrivit att Boverket för denna uppgift ska ta ut en avgift.

De kreditgarantier som Boverket administrerar är försäkringar som långgivare kan teckna för lån till nybyggnad och ändringar av bostäder och vid förvärv av fastighet som ombildas till kooperativ hyresrätt. Garantierna ger långgivaren ett skydd mot kreditförluster och minskar behovet av topplån eller egen kapitalinsats för den som bygger bostäder. Kreditgarantierna får utfärdas för

- nybyggnad och ändringar av bostäder
- avlösen av kommunala borgensåtaganden
- lån till kooperativa hyresrättsföreningar
- vissa kommunala åtaganden för boendet.

Bestämmelserna om kreditgarantier finns i förordningen (2020:255) om statlig kreditgaranti för lån för bostadsbyggande och förordningen (2002:664) om statligt stöd för vissa kommunala åtaganden för boendet. Finansieringen av dessa garantier sker utanför statens budget genom avgifter som ska täcka både statens förväntade förlust och förvaltningskostnaderna. Avgifterna ska också täcka finansieringen av sådana fastighetsförvärv som Boverket undantagsvis får göra för att skydda statligt garanterade lånefordringar. På dessa avgifter görs ett påslag för att avgifterna inte ska vara så låga att de utgör statsstöd i EU-rättslig mening.

Tabell 3.11 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Boverket

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2024	Resultat 2025	Verksam- hetens intäkter 2026	Kostnader som ska täckas 2026	Resultat 2026	Ack. resultat utgående 2026
Verksamheter där intäkterna inte disponeras						
Offentligrättslig verksamhet						
<i>varav garantiavgifter marknadspåslag</i>	0	0	700	700	0	0
<i>varav godkännande av intygsgivare</i>	0	0	1 400	1 900	-500	-500
Verksamheter där intäkterna disponeras						
Offentligrättslig verksamhet						
<i>varav garantiavgifter administration</i>	34 098	-4 029	2 500	4 080	-1 580	28 491

Anm.: Utöver de avgifter som redovisas i tabellen tas en avgift ut för att täcka statens förväntade förlust. Dessa avgiftsintäkter redovisas mot konto i Riksgäldskontoret.

3.7.4 1:4 Statens geotekniska institut

Tabell 3.12 Anslagsutveckling 1:4 Statens geotekniska institut

Tusental kronor

2024	Utfall	53 875	Anslagssparande	3 635
2025	Anslag	57 752 ¹	Utgiftsprognos	59 014
2026	Förslag	58 872		
2027	Beräknat	59 800 ²		
2028	Beräknat	60 952 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 58 872 tkr i 2026 års prisnivå.

³ Motsvarar 58 872 tkr i 2026 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens geotekniska instituts (SGI) förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.13 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:4 Statens geotekniska institut

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	57 752	57 752	57 752
Pris- och löneomräkning ²	1 120	2 048	3 200
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	58 872	59 800	60 952

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2025. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2027–2028 är preliminär.

Regeringen föreslår att 58 872 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Statens geotekniska institut* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 59 800 000 kronor respektive 60 952 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.14 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Statens geotekniska institut

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2024	Resultat 2025	Verksamhet ens intäkter 2026	Kostnader som ska täckas 2026	Resultat 2026	Ack. resultat utgående 2026
Verksamheter där intäkterna disponeras						
Uppdragsverksamhet			7 000			

Intäkterna från den avgiftsbelagda verksamheten består av uppdragsverksamhet inom geoteknisk forskning, utveckling och kunskapsförmedling och rådgivning. Avgifterna disponeras av SGI. Myndighetens uppdragsverksamhet har som ekonomiskt mål att den ska bidra till att täcka verksamhetens kostnader.

3.7.5 1:5 Lantmäteriet

Tabell 3.15 Anslagsutveckling 1:5 Lantmäteriet

Tusental kronor

2024	Utfall	798 272	Anslagssparande	-19 946
2025	Anslag	901 006 ¹	Utgiftsprognos	883 798
2026	Förslag	963 198		
2027	Beräknat	961 516 ²		
2028	Beräknat	976 291 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 947 503 tkr i 2026 års prisnivå.

³ Motsvarar 944 420 tkr i 2026 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Lantmäteriets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för riksränskommissionens arbete med översyn av riksränslinjen mellan Sverige och Norge samt för utgifter för bidrag till Onsala rymdobservatorium för att upprätthålla och utveckla den geodetiska infrastrukturen. Anslaget får även användas för att täcka underskottet som uppkom i samband med bolagiseringen av verksamheten Metria.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 3.16 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:5 Lantmäteriet**

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	871 006	871 006	871 006
Pris- och löneomräkning ²	23 842	37 076	54 040
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	68 350	53 434	51 245
<i>varav BP26³</i>	<i>30 100</i>	<i>9 900</i>	<i>9 900</i>
– <i>Ökad manuell granskning och utlämnande av handlingar</i>	<i>20 000</i>		
– <i>Stärkt identitetskontroll vid lagfartansökan</i>	<i>4 200</i>	<i>4 000</i>	<i>4 000</i>
– <i>Skärpt kontroll av utländska fastighetsförvärv</i>	<i>5 900</i>	<i>5 900</i>	<i>5 900</i>
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	963 198	961 516	976 291

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2025. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2027–2028 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att möta det ökade behovet av manuell granskning för att hantera Lantmäteriets ärenden om utlämnande av allmänna handlingar och för viss teknisk utredning och utveckling ökas anslaget 1:5 *Lantmäteriet* med 20 000 000 kronor 2026.

För att finansiera Lantmäteriets arbete med stärkta identitetskontroller vid lagfartansökan ökas anslaget med 4 200 000 kronor 2026. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 4 000 000 kronor fr.o.m. 2027.

För Lantmäteriets arbete med skärpt kontroll av utländska fastighetsförvärv ökas anslaget med 5 900 000 kronor fr.o.m. 2026.

Regeringen föreslår att 963 198 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Lantmäteriet* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 961 516 000 kronor respektive 976 291 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 3.17 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Lantmäteriet**

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2024	Resultat 2025	Verksamhetens intäkter 2026	Kostnader som ska täckas 2026	Resultat 2026	Ack. resultat utgående 2026
Verksamheter där intäkterna inte disponeras						
Offentligrättslig verksamhet						
<i>varav expeditionsavgifter</i>	0	0	250 000	250 000	0	0
<i>varav samfällighetsföreningsregistret</i>	0	0	3 000	3 000	0	0
Verksamheter där intäkterna disponeras						
Offentligrättslig verksamhet						
<i>varav förrättningsverksamhet</i>	51 200	-110 800	1 093 100	1 084 200	8 900	-50 700
Uppdragsverksamhet						
<i>varav tjänsteexport</i>	6 000	-3 100	50 500	51 400	-900	2 000
<i>varav pantbrevsregistrering</i>	-17 500	10 900	38 000	29 500	8 500	1 900
<i>varav uppdrag till Försvarsmakten</i>	400	-900	67 000	67 000	0	-500
<i>varav uppdrag i anslutning till fastighetsbildning och fastighetsinskrivning</i>	-2 900	1 000	49 800	48 000	1 800	-100
<i>varav Nätverks RTK¹</i>	0	2 200	55 900	52 300	3 600	5 800
<i>varav fastighetsinformation²</i>	0	17 000	245 200	250 300	-5 100	11 900
<i>varav samordnad och säker statlig it-drift³</i>	0	0	0	0	0	0
Verksamheter där intäkterna disponeras och redovisas mot anslag						
Uppdragsverksamhet						
<i>varav grundläggande geografisk information⁴</i>	0	0	14 300	14 300	0	0

¹ Nätverks RTK var tidigare en del av resultatområdet "grundläggande geografisk information och fastighetsinformation". Men i och med att Lantmäteriet från februari 2025 avgiftsfritt ska tillgängliggöra värdefulla datamängder i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 av den 20 juni 2019 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn, har Nätverks RTK brutits ut som en egen avgiftspost eftersom myndigheten fortsatt kommer ta ut avgifter för den delen av verksamheten.

² Fastighetsinformation var tidigare en del av resultatområdet "grundläggande geografisk information och fastighetsinformation". Men i och med att Lantmäteriet från februari 2025 avgiftsfritt ska tillgängliggöra värdefulla datamängder i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 av den 20 juni 2019 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn, har fastighetsinformation brutits ut som en egen avgiftspost eftersom myndigheten fortsatt kommer ta ut avgifter för den delen av verksamheten.

³ Lantmäteriet avses vara leverantör av samordnad och säker statlig it-drift och disponera intäkterna för ändamålet från 2026.

⁴ Resultatområdet "grundläggande geografisk information" omfattar avgifter för visningstjänster som inte faller in under avgiftsfritt tillgängliggörande i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 av den 20 juni 2019 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn.

Resultatet inom Lantmäteriets avgiftsfinansierade verksamhet har varierat under åren. Variationen ligger främst på intäktssidan och har till övervägande del genererats inom förrättningsverksamheten. Det ekonomiska överskott som byggts upp inom denna verksamhet prognostiseras minska under den kommande treårsperioden till följd av ökade kostnader för utveckling av ett nytt verksamhetsstöd men också ökade förvaltningskostnader. De avgiftshöjningar som gjorts inom pantbrevsregistreringen beräknas bidra till att det ackumulerade underskottet blir ett ackumulerat överskott under 2026.

4 Konsumentpolitik

4.1 Mål för området

Se avsnitt 2.4.2.

Resultatredovisningen i denna budgetproposition avser främst 2024 och görs därför i förhållande till det tidigare beslutade målet om väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion (prop. 2015/16:1 utg.omr. 18, bet. 2015/16:CU1, rskr. 2015/16:76).

4.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatet bedöms utifrån indikatorer och bedömningsgrunder som avser upprätthållandet av det konsumentskyddande regelverket, tvistlösning utanför domstol, information och vägledning till konsumenter samt insatser för att främja hållbar konsumtion. De centrala indikatorerna för resultatbedömningen är följande:

- andelen marknadsrättsliga ärenden där företag frivilligt rättat sig efter Konsumentverkets (KOV) påpekanden om brister
- andelen produktsäkerhetsrättsliga ärenden där företag frivilligt rättat sig efter KOV:s påpekanden om brister
- andelen företag som följt Allmänna reklamationsnämndens (ARN) rekommendationer
- antalet besökare på konsumentupplysningstjänsten Hallå konsumenters webbplats.

Utöver insatserna inom konsumentpolitiken finns det många andra faktorer som påverkar hur väl konsumentmarknaderna fungerar. Vidare är kvantitativa indikatorer inte alltid ändamålsenliga för att bedöma resultatet. Till grund för regeringens bedömning av resultatet och effekterna av konsumentpolitiken används därför både kvantitativa indikatorer och kvalitativa bedömningsgrunder.

4.3 Resultatredovisning

4.3.1 Insatser främjade marknadernas funktionssätt Konsumentverket motverkade osunda affärsmetoder

KOV:s arbete för ökad regelfölsamhet bedrevs under 2024 genom tillsyn, branschöverenskommelser och informationsinsatser. Bland annat prioriterades marknaderna för resor, hälsa, boende, energi, försäkringar samt kredit- och betaltjänster. Under 2024 avslutades 411 tillsynsärenden, vilket var en ökning med 36 procent jämfört med 2023. Ärendena var främst kopplade till näringsidkares prismarknadsföring. KOV:s tillsynsarbete inom kreditområdet omfattade bl.a. kreditförmedlars telefonförsäljning. En annan tillsynsinsats rörde hur frekvent direktmarknadsföring av krediter får vara för att vara förenlig med konsumentkreditlagens (2010:1846) krav på måttfullhet. Under året hanterades åtta tillsynsärenden om miljöpåståenden i marknadsföring och samtliga bolag rättade sig i enlighet med myndighetens synpunkter. KOV, Polismyndigheten och flera storbanker har tillsammans tagit fram en ny rutin för att stoppa bedrägerier kopplade till falska nätbutiker. Till följd av ökad informationsdelning mellan aktörerna kunde betalnings-

möjligheterna stängas av för 1 300 webbplatser under det fjärde kvartalet 2024. Nästan 239 000 köp nekades, till ett värde om 134 miljoner kronor. Det motsvarar en ökning med 74 procent jämfört med det tredje kvartalet.

Under 2024 uppmärksammades otillbörliga affärsmetoder gällande lotterier, vilket ledde till flera tillsynsärenden hos KOV. Det fanns exempel där äldre och personer med demenssjukdom känt sig manipulerade att köpa lotter, som sedan visade sig vara prenumerationer på lotter.

Arbetet med branschöverenskommelser fortsatte för att etablera god sed på olika marknader. Fem överenskommelser omförhandlades 2024. En uppföljning av de nya allmänna villkoren för fjärrvärme visade att arbetet har haft goda effekter, där branschorganisationer spelar en viktig roll i regelföljsamheten.

I april 2023 hemställde Konsumentombudsmannen (KO) om att regeringen ska låta utreda behovet av lagändringar för att åstadkomma mer effektiva förbud och ålägganden på det marknadsrättsliga området (Fi2023/01366). Regeringen bevakar frågan men avser i nuläget inte vidta någon ytterligare åtgärd.

Mellan 2021 och 2024 prioriterade KOV konsumentproblem kopplade till krediter och överskuldssättning. Arbetet genomfördes mot bakgrund av ett regeringsuppdrag från 2020 att analysera marknaden för konsumentkrediter och risker för överskuldssättning (Fi2020/00664). Några av de identifierade problemen var bristfälliga kreditprövningar, aggressiv marknadsföring, otillräcklig reglering för vissa krediter och spelbolag som kringgår kreditförbudet, vilket ledde till omfattande tillsynsinsatser avseende kreditgivare och kreditförmedlare, inklusive granskningar av avgifter, marknadsföring och kreditprövningar.

KO har drivit flera mål i domstol för att klargöra hur den konsumenträttsliga regleringen ska tolkas. I ett fall ansåg KO att ett företag hade brutit mot lagen (2010:751) om betaltjänster genom att ha kredit som förvalt betalningsalternativ vid e-handelskassan. Patent och marknadsöverdomstolen (PMÖD) har i likhet med Patent och marknadsdomstolen (PMD), ogillat KO:s talan. Domen har överklagats av KO till Högsta domstolen (HD) som har beviljat prövningstillstånd (mål nr PMT 123-25). KO har i ett annat mål väckt talan mot ett företag och gjorde gällande att uttag av förseningsavgifter utöver dröjsmålsränta och påminnelseavgifter strider mot lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m. Domen överklagades till HD, som fann att avgiften inte direkt stred mot lagen och återförvisade ärendet till Patent- och marknadsdomstolen (PMD) av processuella skäl. PMD bedömde att avgiften var oskälig då den skapade en obalans i kreditavtalet till nackdel för konsumenten.

KOV har under året aktivt bidragit till EU:s arbete med konsumentskydd i digitala miljöer genom samordnade insatser inom EU:s konsumentskydds nätverk. Tillsammans med Nederländerna ledde myndigheten en insats mot personanpassade priser på en dejtingapp, vilket resulterade i ökad transparens kring prissättning och rabatter. KOV agerade även, genom EU:s nätverk av konsumentskyddsmyndigheter, mot e-handelsplattformen Temu för omfattande överträdelse av EU:s konsumentskyddslagstiftning. Inom ramen för tillämpningen av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 av den 19 oktober 2022 om en inre marknad för digitala tjänster och om ändring av direktiv 2000/31/EG har myndigheten verkat för tydlig gränsdragning gentemot annan unionslagstiftning samt för ett effektivt samarbete mellan relevanta tillsynsmyndigheter inom EU. Dessutom har KOV deltagit i Europiska kommissionens översyn Digital Fairness Fitness Check och i utarbetandet av den kommande konsumentagendan 2025–2030. Genom sitt arbete stärker myndigheten konsumentskyddet inom EU, särskilt på digitala marknader, och verkar för att tillsyn prioriteras i stället för framtagande av ny lagstiftning.

Tabell 4.1 Konsumentverkets tillsyn av företagens affärsmetoder

Procent

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Andel frivilliga rättelser ¹	77	77	82	75	75	83	82	82
Andel domar där KO fick rätt ²	-	82	100	100	100	100	78	100

¹ Andelen marknadsrättsliga ärenden där företag frivilligt rättat sig efter Konsumentverkets påpekanden om brister.

² Andelen domar där Konsumentombudsmannen helt eller delvis nått framgång. Indikatorn började användas av Konsumentverket 2018.

Källa: Konsumentverket.

Under 2024 avslutades 82 procent av tillsynsärendena genom frivilliga rättelser från företagen, vilket är i nivå med föregående år. Utfallet indikerar god följsamhet och att tillsynen haft en normerande effekt. Ärenden där rättelse inte skedde frivilligt har i regel överlämnats till KO. KO ansökte om stämning i sex fall och utfärdade elva förelägganden. I samtliga domstolsavgöranden har KO fått bifall (se tabell 4.1).

Insatser för bättre prisinformation

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om informationskravet vid prissänkningar (bet. 2021/22:CU19 punkt 4, rskr. 2021/22:308). Av tillkännagivandet följer att regeringen bör vidta lämpliga åtgärder för att förtydliga hur informationskravet i 7 a § prisinformationslagen (2004:347) ska tillämpas, bl.a. genom att förtydliga vilka varor som ska undantas så att det blir tydligt att t.ex. livsmedel ska undantas, och vilka konsekvenser den nya bestämmelsen får för de näringsidkare som har flera försäljningsställen (bet. 2021/22:CU19 s. 27 och 28). Mot denna bakgrund fick KOV i regleringsbrevet för 2023 i uppdrag att analysera vilka konsekvenser bestämmelsen har fått för konsumentmarknaderna. I rapporten gör KOV bedömningen att en majoritet av de granskade företagen har brutit i sin prismarknadsföring (Fi2024/01695). På grund av utformningen av artikel 6 a i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/6/EG av den 16 februari 1998 om konsumentskydd i samband med prismärkning av varor som erbjuds konsumenter (prisinformationsdirektivet, senast ändrad genom Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/2161 av den 27 november 2019 om ändring av rådets direktiv 93/13/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 98/6/EG, 2005/29/EG och 2011/83/EU vad gäller bättre upprätthållande och modernisering av unionens konsumentskyddsregler) är det dock inte möjligt att i författningstext mer exakt och fullständigt redogöra för vilka varor som träffas av undantaget och det finns inte utrymme att utvidga undantaget till alla typer av livsmedel. KOV har haft dialog med branschorganisationer, tagit fram en vägledning för näringsidkare och publicerat ett ställningstagande om hur prisinformation ska ges (KOVRS 2025:1). Mot denna bakgrund anser regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Fastighetsmäklarinspektionen har skärpt tillsynen mot penningtvätt och förbättrat resultatet

Under 2024 minskade antalet ansökningar om registrering av fastighetsmäklare och mäklarföretag. Antalet registrerade mäklare minskade också något. Anmälningarna från allmänheten ökade. Anmälningarna avsåg främst brister i objektsbeskrivningar och marknadsföring. Fastighetsmäklarinspektionen (FMI) prioriterade tillsyn mot allvarliga överträdelse och penningtvätt, vilket ledde till fler påföljder och återkallelser av registreringar. Bland annat varnades tre mäklarföretag och sanktionsavgifter beslutades. FMI genomförde också fler egeninitierade och tematiska tillsynsinsatser än föregående år.

Under 2024 fick FMI två regeringsuppdrag med inriktning på kostnader för registrering och tillsyn (Fi2024/00570 och Fi2024/02057). Syftet var att ta fram en hållbar modell för att hantera över- och underskott inom den avgiftsfinansierade verksamheten. Uppdragen redovisades den 3 maj 2024 respektive den 24 januari 2025. Förslagen bereds i Regeringskansliet.

Färre registreringsärenden avgjordes 2024 (843 ärenden) än 2023 (986 ärenden), vilket berodde på att FMI under 2023 arbetade ner balanser från 2022. Ärendebalanserna låg kvar på ungefär samma nivå 2024 som 2023, samtidigt som den genomsnittliga handläggningstiden för ansökningar och registreringar sänkts något. År 2024 avgjordes 295 tillsynsärenden, vilket är fler än de 281 som avgjordes 2023.

Antalet överklagade ärenden som avgjorts av förvaltningsdomstol har ökat från 4 stycken 2023 till 14 stycken 2024. En viktig indikator för bedömningen av FMI:s resultat är andelen beslut där fastighetsmäklare överklagat myndighetens beslut och där domstolen fastställt beslutet eller beslutat om en annan typ av påföljd (se tabell 4.2).

Tabell 4.2 Fastighetsmäklarinspektionens registrering och tillsyn

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Andel fastställda beslut (%) ¹	76	68	95	80	78	83	89	72	90	88
Antal anmälningar	378	416	528	566	587	1 349	1 841	1 067	798	977
Antal registrerade fastighetsmäklare	6 731	6 910	7 017	7 193	7 154	7 232	7 493	7 782	7 605	7 529
– varav kvinnor	3 136	3 190	3 222	3 278	3 273	3 328	3 434	3 564	3 436	3 398
– varav män	3 698	3 720	3 795	3 913	3 881	3 895	4 046	4 218	4 169	4 131
Totalt antal registrerade fastighetsmäklarföretag²	-	-	-	-	-	-	907	2 164	2 226	2 257

¹ Andelen beslut av Fastighetsmäklarinspektionen där fastighetsmäklare överklagat och där domstolen fastställt Fastighetsmäklarinspektionens bedömning av överträdelse och påföljd eller fastställt Fastighetsmäklarinspektionens bedömning men beslutat om annan påföljd

Källa: Fastighetsmäklarinspektionen.

4.3.2 Åtgärder för att motverka risker med farliga produkter

År 2024 utökade KOV arbetet för att förhindra att farliga produkter och tjänster når konsumenter, med fokus på risker för barn. Myndigheten har förbjudit farliga produkter och spridit varningar och information om återkallelse med gott genomslag i media. KOV samarbetade med näringslivet genom föreläsningar, utbildningar och möten och deltog aktivt i att utveckla standarder för produktsäkerhet. Myndigheten medverkade även i det samordnade marknadskontrollarbetet inom Marknadskontrollrådet. I samarbete med Tullverket har KOV stoppat ca 370 000 farliga produkter från att nå den svenska marknaden.

Tabell 4.3 Konsumentverkets arbete med produktsäkerhet

Procent

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Andel frivilliga rättelser ¹	98	88	94	83	69	97	76	79 ²
Andel överklaganden där KO fick rätt ³	-	100	50	100	100	80	100	100

¹ Andelen företag som frivilligt rättat sig efter Konsumentverkets påpekanden om brister. Avser 1 789 ärenden för 2024.

² Indikatorn för 2023 och 2024 innehåller tullärenden.

³ Andelen domar där Konsumentombudsmannen helt eller delvis nått framgång.

Källa: Konsumentverket.

Andelen frivilliga rättelser ökade något 2024 jämfört med föregående år (se tabell 4.3). Under 2024 meddelades 25 domstolsavgöranden i produktsäkerhetsärenden, jämfört med sex ärenden 2023. Tio av dessa domar avsåg företag som sålt, hyrt ut eller använt hoppborgar med säkerhetsbrister. Övriga avgöranden gällde produkter och tjänster som andningsskydd, småbarnssängar och lekland.

4.3.3 En effektiv tvistlösning

ARN fick ett höjt anslag 2024 och under året infördes även en anmälningsavgift om 150 kronor för att få en tvist prövad av nämnden. Syftet med avgiften var att öka andelen fullföljda anmälningar, då många anmälningar tidigare avvisats på grund av uteblivna kompletteringar. Antalet ärenden minskade med 20 procent jämfört med 2023 och en stor del av minskningen skedde efter att avgiften infördes den 1 augusti 2024. Antalet avgjorda ärenden ökade med 7 procent jämfört med 2023, och antalet öppna ärenden minskade med 36 procent. Kravet på myndigheten att tvister ska avgöras inom 90 dagar uppfylldes inte och genomströmningstiden ökade till följd av en hög ingående ärendebalans. En central indikator för att uppfylla de konsumentpolitiska målen är följsamheten till myndighetens beslut (se tabell 4.4).

Tabell 4.4 Allmänna reklamationsnämndens prövning av tvister

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Andel beslut som följts av företagen (%)	81	78	79	79	77	77	78	79	79	76
Antal inkomna ärenden	12 035	13 537	14 363	17 575	20 713	27 863	19 699	26 041	32 303	25 685
Antal avgjorda ärenden	11 967	13 694	14 411	15 636	20 087	25 037	24 276	21 768	28 225	30 389
Antal avgjorda ärenden per årsarbetskraft	-	334	335	347	418	511	539	506	576	596
Genomsnittligt antal dagar för samtliga tvister¹	-	85	73	84	78	58	77	78	82	97

¹ Enligt förordningen (2015:739) med instruktion för Allmänna reklamationsnämnden ska en tvist avgöras inom 90 dagar från det att ärendet är färdigt för avgörande. Uppgifterna redovisas till Europeiska kommissionen vartannat år fr.o.m. 2017

Källa: Allmänna reklamationsnämnden.

Andelen beslut som följts av företag minskade något 2024 bl.a. till följd av att fler anmälningar riktades mot utländska företag, som ofta inte medverkar i ARN:s processer.

4.3.4 Ett välanvänt konsumentstöd

Ett omfattande och aktivt stöd till konsumenter

Under 2024 gav KOV stöd till konsumenter via upplysningstjänsten Hallå konsument, både på webbplatsen hallåkonsument.se och genom individuell vägledning via myndighetens frågeforum, telefon och e-post. Hallåkonsument.se hade över 1,8 miljoner besök 2024, med en ökad trafik till sidor om konsumenträtt. Det totala antalet konsumentkontakter ökade, frågorna blev mer komplicerade och ställdes i högre utsträckning på engelska. Tillgängligheten har förbättrats genom en ökad användning av klarspråk och lättlästa sidor.

Viktiga indikatorer för konsumentstödet räckvidd är antalet besök på webbplatsen och antalet konsumenter som fått individuell vägledning (se tabell 4.5).

Tabell 4.5 Konsumentupplysning (tidigare Hallå konsument): webbesök och frågor till vägledningen

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Antal besök på hallåkonsument.se	2 000 000	2 400 000	2 900 000	3 300 000	2 300 000	1 900 000	1 650 000	1 800 000
Antal frågor	97 000	100 100	99 100	99 700	70 000	60 700	57 000	62 000
– varav andel från kvinnor	50	50	49	51	50	51	51	52
– varav andel från män	50	50	51	49	50	49	49	48

Källa: Konsumentverket.

En testversion av en AI-baserad assistent lanserades under hösten 2024 med syftet att tillhandahålla vägledning dygnet runt. De flesta frågor och klagomål som myndigheten tog emot gällde hantverkstjänster, begagnade bilar och resor. Den nya sektionen om privatekonomi fick också ökat genomslag.

Stöd till lokal konsumentverksamhet

KOV:s stöd till den kommunala konsumentverksamheten sker via digitala kanaler, webinarier och e-kurser. Nästan alla budget- och skuldrådgivare samt konsumentvägledare använde stödet, och närmare 80 procent av dessa var nöjda. Deltagandet i myndighetens utbildningar ökade under året.

KOV arbetar, tillsammans med Kronofogdemyndigheten, Finansinspektionen och Mediemyndigheten, för att stärka elevers kunskaper om privatekonomi, konsumenträtt och hållbar konsumtion. År 2024 gjordes över 47 000 nedladdningar från den s.k. lektionsbanken, som är KOV:s samling av lektionsmaterial för lärare. KOV fokuserade på frågor om barn och reklam och flera lärosäten som utbildar hem- och konsumentkunskapslärare deltog i utbildningar som myndigheten genomförde.

Yrkesgrupper som möter ekonomiskt utsatta personer får stöd genom e-kursen Våga prata pengar. Antalet prenumeranter av kursen tredubblades under 2024. Cirka 300 socionomer informerades om stödet på Socionomdagarna. KOV gör årliga beräkningar av hushållskostnader i samarbete med Försäkringskassan. Myndigheten arbetar kontinuerligt med att identifiera nya aktörer som kan stötta personer med ekonomiska problem. En enkät visade låg kännedom om kommunal budget- och skuldrådgivning bland bankrådgivare, vilket resulterade i att Swedsec, ett branschorgan inom bank och finans, kommer att införa kunskapskrav om budget- och skuldrådgivning i sina licensieringstester fr.o.m. 2025.

4.3.5 Insatser som främjar hållbar konsumtion

KOV arbetar för att minska konsumentskador och främja hållbar konsumtion. En undersökning från hösten 2024 visar att konsumentskador i Sverige beräknas uppgå till ca 40 miljarder kronor för 2024, vilket är oförändrat jämfört med 2023 (KOV2024/159). Beräkningen omfattar köp av varor och tjänster som inte motsvarar konsumenters förväntningar, men inkluderar inte kostnader när konsumenten inte vet att han eller hon blivit vilseledd vid ett köp, fysiska skador, klagomålshantering eller överskuldssättning.

Miljömärkning Sverige AB fortsatte arbetet med att utveckla det nordiska miljömärket Svanen och EU:s miljömärke EU Ecolabel. Bland annat lanserades nya Svanen-kriterier för fastighetsdrift och fönsterbyte och klimatkraven stärktes i mer än 70 procent av Svanens produktgrupper med hög klimatrelevans. Arbetet bedrevs bl.a. inom ramen för Nordiska ministerrådets projekt Hållbara livsstilar, som avslutades under året. Omsättningen av EU Ecolabelmärkta varor på den europeiska marknaden från de som söker licens i Sverige har ökat varje år sedan 2010 och steg 2024 med 8 procent jämfört med 2023.

Money from Sweden, en webbtjänst för att jämföra kostnad och tid för pengaöverföringar, utvecklades i januari 2025. Besöksantalet var lågt under 2024 och 90 procent av besökarna lämnade startsidan snabbt.

KOV fördelade 2024 statsbidrag till de organisationer som 2023 hade beviljats medel för två år och bidraget gick bl.a. till organisationer som arbetade med hållbar konsumtion.

4.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

KOV:s arbete med löpande och tematisk tillsyn, branschöverenskommelser och informationsinsatser bedöms ha gett goda resultat och motverkat osunda affärsmetoder som riskerar att försämra marknadernas funktionssätt. Arbetet med att stoppa farliga produkter, särskilt sådana som innebär risker för barn, bedöms också ha varit framgångsrikt. En stor majoritet av företagen som granskats har rättat sig efter myndighetens beslut. I de fall ärenden prövats i domstol har utfallet visat att myndighetens bedömningar håller hög kvalitet. KOV:s tillsyn på kreditområdet bedöms ha medverkat till att minska risken för att konsumenter, till följd av påträngande marknadsföring eller brister i kreditprovningen, tar större lån än de klarar av att betala tillbaka.

FMI har fortsatt att utveckla sitt tillsynsarbete i en mer proaktiv riktning. Andelen överklagade beslut som fastställts av domstol fortsätter att ligga på en hög nivå, vilket tyder på att myndighetens bedömningar håller en god kvalitet. Tillsynsverksamheten bedöms bidra till en välfungerande marknad för fastighetsmäklartjänster. Myndighetens intensifierade insatser mot penningtvätt får även anses ha bidragit till att minska risken för att fastighetsmarknaden utnyttjas i kriminella syften.

Regeringen bedömer att konsumenternas tillgång till alternativ tvistlösning är god. Genom att bedriva ett långsiktigt effektiviseringsarbete har ARN:s produktivitet ökat och fler ärenden har avgjorts. Införandet av en avgift för att få en tvist prövad ökar förutsättningarna för att kunna fortsätta bedriva verksamheten på ett effektivt sätt. Andelen av ARN:s beslut som följts av företag fortsätter att ligga på en hög nivå.

Regeringen bedömer att KOV:s verksamhet har bidragit till att konsumenter har fått bättre stöd för att agera mer välinformerat. Det gäller såväl upplysningstjänsten

(tidigare Hallå konsument) och den individuella vägledningen och webbplatsen, som myndighetens övriga informationsarbete. Stödet och utbildningsinsatserna för den kommunala konsumentverksamheten bedöms ha bidragit till att stärka konsumentskyddet och förebygga överskuldssättning. Arbetet mot vilseledande miljöpåståenden, både nationellt och inom EU, bedöms ha främjat en mer hållbar konsumtion.

Miljömärkning Sverige AB bedöms ha bidragit till en mer hållbar konsumtion genom sitt arbete med att utveckla nya kriterier och stärka klimatkraven i många av Svanens produktgrupper. De statsbidrag som organisationer på konsumentområdet mottagit bedöms ha bidragit till ett utökat konsumentstöd.

Sammantaget bedöms konsumentpolitiken ha medverkat till förbättringar på konsumentmarknaderna, och i viss utsträckning bidragit till en mer miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion.

4.5 Politikens inriktning

Konsumentmarknaderna förändras snabbt. Den globala e-handeln och användningen av artificiell intelligens ökar och det utvecklas nya betalningslösningar vid köp och nya tillvägagångssätt vid marknadsföring av produkter och tjänster. Även antalet bedrägerier ökar och det blir allt svårare för individer i särskilt utsatta grupper, som äldre, personer med funktionsnedsättning och personer med svaga språkkunskaper, att tillvarata sina rättigheter. Det kan leda till att de får ekonomiska problem och till överskuldssättning. För att möta dessa utmaningar behöver konsumentpolitiken utvecklas ytterligare. Det krävs tydliga regler, ett starkt konsumentskydd, rättvisa villkor för företag och stöd för en hållbar konsumtion. Det är också viktigt att konsumenter har tillgång till effektiv tvistlösning och tydlig samt tillgänglig information och verktyg för att hantera skuldproblem.

Balanserade och tydliga regler för näringsidkare

Balanserade och tydliga regler gör det enklare för både företag och konsumenter att förstå vad som gäller och bidrar till väl fungerande konkurrens. Regeringen arbetar aktivt med att förenkla regelverket, både nationellt och inom EU. KOV, liksom flera andra myndigheter, har i uppdrag att stödja detta arbete (Fi2023/03172). Genom att KOV i ökad utsträckning ger tydlig information om konsumenters rättigheter, samarbetar med aktörerna inom branscherna och kommunicerar i samband med tillsyn blir det lättare för företagen att följa regelverken samtidigt som konsumentskyddet stärks.

Konsumentskyddet ska vara starkt

KOV har haft i uppdrag att vidta åtgärder för att komma till rätta med de problem konsumenter upplever vid kontakter med företags kundtjänster och vid behov lämna förslag på lämpliga åtgärder för att motverka problemen. I en rapport i april 2025 lämnade myndigheten förslag till ändringar i det konsumentskyddande regelverket (Fi2025/00966). Rapporten bereds i Regeringskansliet. KOV har även i uppdrag att utreda konsumentskyddet vid försäljning via telefon och ska redovisa uppdraget senast den 1 december 2025 (Fi2025/01053).

Sedan KOV uppmärksammat återkommande problem med marknadsföring via influencers, särskilt när den riktas till barn och unga, har myndigheten fått i uppdrag att redovisa och förstärka sitt arbete när det gäller sådan marknadsföring (Fi2025/01290). Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2026. Förekomsten av privatimport från e-handelsplattformar, särskilt från länder utanför EU, har ökat

kraftigt. Marknadsföringen av produkter från sådana plattformar är omfattande och det förekommer oseriösa metoder. Flera undersökningar visar att många produkter inte uppfyller EU:s säkerhetskrav, vilket kan innebära risker för konsumenterna. Denna typ av handel innebär utmaningar för både konsumentskyddet och arbetet med att upprätthålla en rättvis konkurrens. Regeringen arbetar aktivt med frågan såväl nationellt som inom ramen för nordiska samarbeten och inom EU. Ett rundabords-samtal hölls i februari 2025 och slutsatserna från detta tas vidare i det fortsatta arbetet. För att effektivisera marknadskontrollen och stärka konsumentskyddet genom en satsning på artificiell intelligens föreslår regeringen att myndigheten tillförs ytterligare medel.

Effektiv tvistlösning för konsumenterna

En växande e-handel och allt mer komplexa konsumentmarknader ökar behoven av en effektiv tvistlösning mellan konsumenterna och näringsidkarna. Att ärendetillströmningen till ARN ökat kraftigt under flera år har skapat stora utmaningar för myndigheten. Införandet av anmälningsavgiften verkar ha stabiliserat ärendetillströmningen. Regeringen fortsätter att vidta åtgärder för att effektivisera tvistlösningen. Flera av de värdegränser som gäller för att få en tvist prövad av ARN har inte justerats sedan 2003. För att värdegränserna inte ska urholkas har regeringen höjt flera av dessa med 50 procent (motsvarande utvecklingen av KPI sedan 2003) genom beslut om ändring i förordningen (2015:739) med instruktion för Allmänna reklamationsnämnden. Höjningen skapar ytterligare förutsättningar för ARN att bedriva en kostnadseffektiv tvistlösning med fortsatt hög följsamhet och ett högt förtroende för nämndens beslut.

Fastighetsmäklarinspektionens arbete mot penningtvätt är fortsatt prioriterat

Fastighetsmäklare och mäklarföretag har ett särskilt ansvar att motverka penningtvätt och FMI:s kontroller av dessa aktörer är därför av stor betydelse. FMI har infört en ny strategi för att kunna arbeta mer proaktivt och i större utsträckning ta egna initiativ i tillsynsarbetet. Genom en effektivare hantering av enklare ärenden, som obetalda årsavgifter och kontroller av redbarhet, har resurser frigjorts till mer komplexa tillsyns-ärenden.

Ett förbättrat resegarantisystem

Covid-19-pandemin visade på brister i det svenska resegarantisystemet, särskilt när det gäller resenärers möjlighet att få tillbaka pengar för inställda resor. Regeringen har remitterat betänkandet Ett förbättrat resegarantisystem (SOU 2023:33) som innehåller flera förslag som syftar till att stärka resenärers ekonomiska skydd. I juli 2025 beslutade regeringen om en lagrådsremiss med förslag om att införa en kollektiv fond i syfte att minska de individuella garantierna och utöka tillämpningsområdet för resegarantin (Fi2025/01524). Enligt förslaget kommer fler resenärer att kunna få ersättning när deras resor inte blir av på grund av konkurs hos reseaktörerna. Förslaget innebär också att juridiska personer som ersatt resenärer för inställda resor får rätt att kräva ersättning av fonden. Att resegarantins tillämpningsområde utvidgas är positivt för resenärerna och bidrar till tydlighet för researrangörer.

En moderniserad konsumentvägledning med god tillgänglighet och hög kvalitet

Många kommuner har avvecklat den kommunala konsumentvägledningen, vilket har bidragit till att fler kontaktar KOV:s upplysningstjänst. I dagsläget får endast hälften

av de som kontaktar myndigheten tala med en handläggare. Samtidigt har konsumentmarknaderna blivit mer komplexa och digitala, vilket ökar behovet av lättillgänglig och kvalificerad vägledning. Ett välfungerande stöd är viktigt för att stärka konsumenters kunskap om sina rättigheter och minska kostnader kopplade till konsumentproblem. Det gäller i synnerhet för sårbara grupper. KOV har haft i uppdrag att stärka stödet till den kommunala konsumentvägledningen (Fi2024/00171). I rapporten Konsumentstöd med utmaningar framgår att många kommuner inte erbjuder tillräckligt stöd för att konsumenter ska kunna ta tillvara sina rättigheter (Konsumentverket 2025:1). Inte heller KOV:s egen vägledning bedöms fullt ut möta behoven. Regeringen föreslår därför ökade resurser till KOV för att stärka arbetet med vägledning.

Arbetet mot överskuldssättning är fortsatt prioriterat

Marknaden för konsumtionslån har vuxit snabbt och finansierar i ökande grad konsumtion. En rad åtgärder har vidtagits för att motverka överskuldssättning, men ytterligare steg behöver tas. I april 2025 tillsatte regeringen en utredning om åtgärder mot överskuldssättning med särskilt fokus på s.k. evighetsgäldenärer (dir. 2025:37). Utredningen ska bl.a. ta ställning till om avräkningsordningen för konsumentfordringar bör ändras, om det bör införas en absolut preskriptionstid för sådana fordringar och om det behövs tidsbegränsningar för utbetalning av nya konsumentkrediter samt analysera hur fler överskuldssatta kan motiveras att ansöka om skuldsanering. Uppdraget ska redovisas senast den 10 juli 2026 (se utg.omr. 2 avsnitt 3.5.4).

Budget- och skuldrådgivare har en viktig roll i arbetet mot överskuldssättning. KOV har haft i uppdrag att genomföra insatser för att förstärka stödet till den kommunala budget- och skuldrådgivningen (Fi2023/02050) och Statskontoret har haft i uppdrag att analysera och utvärdera rådgivningen (Fi2024/01064). I juni 2025 höll civilministern och socialministern ett rundabordssamtal om hur budget- och skuldrådgivarnas roll kan stärkas i arbetet med att förebygga skuldproblem och stötta personer med ekonomiska och sociala svårigheter. Slutsatserna från samtalet kommer att ligga till grund för fortsatt arbete inom området.

Regeringen har gett en utredare i uppdrag att föreslå hur ett nytt EU-direktiv om konsumentkrediter ska genomföras i svensk rätt som bl.a. innebär dels att fler konsumentkrediter ska omfattas av konsumentskyddande regler, dels strängare krav på kreditprövning. Utredningens betänkande (SOU 2024:69) har remitterats och bereds i Regeringskansliet.

Uppdrag att följa prisutvecklingen på livsmedel

Svenska hushåll har under senare år påverkats av hög inflation och stigande matpriser, vilket har försvårat vardagsekonomin för många. För att dämpa matprisökningarna föreslår regeringen i denna proposition ett matprispaket med bl.a. en tillfällig sänkning av mervärdesskatten på livsmedel. För att säkerställa att en sådan sänkning får genomslag på priserna avser regeringen ge KOV i uppdrag att, tillsammans med Konjunkturinstitutet, Konkurrensverket och Statistiska centralbyrån, följa matprisernas utveckling. Regeringen föreslår därför ökade resurser till KOV för arbetet med att följa matprisernas utveckling.

Varor och tjänster ska vara säkra och reglerna tydliga

Digitaliseringen har medfört stora förändringar inom produktsäkerhetsområdet. För att säkerställa att varor som säljs på EU:s inre marknad uppfyller gällande säkerhetskrav har berörda myndigheter, inklusive KOV, fått utökade befogenheter. En sakkunnig har fått i uppdrag att analysera behovet av och föreslå kompletterande bestämmelser till samt bedöma vilka säkerhetskrav som bör gälla för tjänster när det

gäller den nya EU-förordningen, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/988 av den 10 maj 2023 om allmän produktsäkerhet, ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1025/2012 och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/1828 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG och rådets direktiv 87/357/EEG. Uppdraget ska redovisas senast den 18 november 2025. Vidare har Europaparlamentets och rådets förordning om leksakers säkerhet och upphävande av direktiv 2009/48/EU antagits. Förordningen syftar till att stärka skyddet mot farliga kemikalier i leksaker och att förbättra regelverkets tillämpning, särskilt vid försäljning online. Tillämpningen av den nya förordningen om leksakers säkerhet kommer att bidra till att förbättra konsumentskyddet samtidigt som den beaktar industrins behov av tydliga och enhetliga regler och därmed bidrar till utvecklingen av den inre marknaden.

Hållbar konsumtion

Genom Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/825 av den 28 februari 2024 om ändring av direktiven 2005/29/EG och 2011/83/EU vad gäller mer konsumentmakt i den gröna omställningen genom bättre skydd mot otillbörliga affärsmetoder och bättre information, skärps kraven när det gäller vilka miljöpåståenden som näringsidkare får använda i sin marknadsföring. En särskild utredare har fått i uppdrag att analysera och föreslå de författningsändringar som behövs för att genomföra detta direktiv och Europaparlamentets och rådets direktiv 2024/1799 av den 13 juni 2024 om gemensamma regler för att främja reparation av varor och om ändring av förordning (EU) 2017/2394 och direktiven (EU) 2019/771 och (EU) 2020/1828 (dir. 2025:13). Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2025.

4.6 Budgetförslag

4.6.1 2:1 Konsumentverket

Tabell 4.6 Anslagsutveckling 2:1 Konsumentverket

Tusental kronor

2024	Utfall	180 531	Anslagssparande	2 600
2025	Anslag	183 226 ¹	Utgiftsprognos	184 209
2026	Förslag	197 867		
2027	Beräknat	205 333 ²		
2028	Beräknat	204 588 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 201 999 tkr i 2026 års prisnivå.

³ Motsvarar 197 385 tkr i 2026 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Konsumentverkets förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 4.7 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 2:1 Konsumentverket**

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	183 226	183 226	183 226
Pris- och löneomräkning ²	5 916	9 038	12 818
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	-8 725	13 069	8 544
<i>varav BP26³</i>	<i>9 000</i>	<i>13 200</i>	<i>8 600</i>
– Förstärkt konsumentupplysning		4 200	4 600
– Bevaka matpriser	5 000	5 000	
– Stoppa farliga produkter och AI-satsning	4 000	4 000	4 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	197 867	205 333	204 588

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2025. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2027–2028 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För KOV:s arbete med konsumentvägledning beräknas anslaget öka med 4 200 000 kronor för 2027 och med 4 600 000 kronor fr.o.m. 2028. Ökningen finansieras genom att anslaget 2:2 *Allmänna reklamationsnämnden* beräknas minska med motsvarande belopp.

Anslaget ökas med 5 000 000 kronor för 2026 för uppdraget att följa matprisernas utveckling. För 2027 beräknas anslaget öka med motsvarande belopp.

Anslaget ökas med 4 000 000 kronor fr.o.m. 2026 för att möjliggöra en effektiviserad marknadskontroll och ett stärkt konsumentskydd genom satsningar på artificiell intelligens.

Regeringen föreslår att 197 867 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Konsumentverket* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 205 333 000 kronor respektive 204 588 000 kronor.

4.6.2 2:2 Allmänna reklamationsnämnden**Tabell 4.8 Anslagsutveckling 2:2 Allmänna reklamationsnämnden**

Tusental kronor

2024	Utfall	69 586	Anslagssparande	-4 613
2025	Anslag	66 392 ¹	Utgiftsprognos	63 326
2026	Förslag	68 041		
2027	Beräknat	64 960 ²		
2028	Beräknat	65 835 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 63 909 tkr i 2026 års prisnivå.

³ Motsvarar 63 523 tkr i 2026 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Allmänna reklamationsnämndens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 4.9 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 2:2 Allmänna reklamationsnämnden**

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	66 392	66 392	66 392
Pris- och löneomräkning ²	1 249	2 361	3 711
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	400	-3 793	-4 268
varav BP26 ³	-1 000	-5 200	-5 600
– Förvaltningskostnader för en ny resegarantifond	-1 000	-1 000	-1 000
– Förstärkt konsumentupplysning		-4 200	-4 600
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	68 041	64 960	65 835

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2025. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2027–2028 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Anslaget minskas med 1 000 000 kronor fr.o.m. 2026. Anslaget 1:2 *Kammarkollegiet* inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning ökas med motsvarande belopp för nya uppgifter som följer av förslag i kommande proposition om ändringar i resegarantilagen (2018:218) som bl.a. innebär att en resegarantifond inrättas, vilket kommer att leda till nya uppgifter för Kammarkollegiet avseende förvaltning av fonden och handläggning av ärenden kopplad till fonden.

Till följd av en minskad ärendestroom och effektiviseringar i verksamheten, och för att finansiera KOV:s arbete med konsumentvägledning, beräknas anslaget minska med 4 200 000 kronor för 2027 och med 4 600 000 kronor fr.o.m. 2028. Anslaget 2:1 *Konsumentverket* beräknas öka med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att 68 041 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Allmänna reklamationsnämnden* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 64 960 000 kronor respektive 65 835 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Enligt lagen (2015:671) om alternativ tvistlösning i konsumentförhållanden och förordningen (2015:739) med instruktion för Allmänna reklamationsnämnden har ARN rätt att ta ut en anmälningsavgift av den som gör en anmälan till nämnden. I tabell 4.10 presenteras en prognos över de förväntade avgiftsintäkterna.

Tabell 4.10 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Allmänna reklamationsnämnden

Tusentals kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2024	Resultat 2025	Verksamhetens intäkter 2026	Kostnader som ska täckas 2026	Resultat 2026	Ack. resultat 2026
Verksamhet där intäkterna inte disponeras						
Offentligrättslig verksamhet						
varav anmälningsavgift	1 129	3 100	3 300	0	3 300	7 529
Summa	1 129	3 100	3 300	0	3 300	7 529

Källa: Allmänna reklamationsnämnden.

4.6.3 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen

Tabell 4.11 Anslagsutveckling 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen

Tusental kronor

2024	Utfall	32 968	Anslagssparande	-1 012
2025	Anslag	36 258 ¹	Utgiftsprognos	33 465
2026	Förslag	36 963		
2027	Beräknat	37 561 ²		
2028	Beräknat	38 293 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 36 963 tkr i 2026 års prisnivå.

³ Motsvarar 36 963 tkr i 2026 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Fastighetsmäklarinspektionens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.12 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	36 258	36 258	36 258
Pris- och löneomräkning ²	705	1 303	2 035
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	36 963	37 561	38 293

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2025. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2027–2028 är preliminär.

Regeringen föreslår att 36 963 000 kronor anvisas under anslaget 2:3 *Fastighetsmäklarinspektionen* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 37 561 000 kronor respektive 38 293 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Enligt fastighetsmäklarlagen (2021:516) och avgiftsförordningen (1992:191) har FMI rätt att ta ut registreringsavgifter för fastighetsmäklare och fastighetsmäklarföretag i form av ansökningsavgifter och årliga avgifter.

Tabell 4.13 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Fastighetsmäklarinspektionen

Tusentals kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2024	Resultat 2025	Verksamhetens intäkter 2026	Kostnader som ska täckas 2026	Resultat 2026	Ack. resultat 2026
Verksamhet där intäkterna inte disponeras						
Offentligrättslig verksamhet						
<i>varav ansökningsverksamheten</i>						
<i>mäklare och mäklar företag</i>	-14 915	201	3 135	3 069	66	-14 648
<i>varav tillsynsverksamheten</i>						
<i>mäklare och mäklar företag</i>	30 702	-1 398	30 875	33 762	-2 887	26 417
Summa	15 787	-1 197	34 010	36 831	-2 821	11 769

Källa: Fastighetsmäklarinspektionen.

Det positiva utgående ackumulerade resultatet beror på att intäkterna från de årliga avgifterna till FMI har ökat snabbare än kostnaderna för myndighetens verksamhet. Under 2024 fick FMI två uppdrag om avgifter för registrering och tillsyn i syfte att ta fram en hållbar modell för att hantera över- och underskott. Uppdragen redovisades i maj 2024 och januari 2025. Förslagen bereds i Regeringskansliet.

4.6.4 2:4 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tabell 4.14 Anslagsutveckling 2:4 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tusental kronor

2024	Utfall	3 124	Anslagssparande	
2025	Anslag	3 124 ¹	Utgiftsprognos	3 124
2026	Förslag	3 124		
2027	Beräknat	3 124		
2028	Beräknat	3 124		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till utveckling av miljömärkningskriterier för konsumentprodukter och vid behov till information om märkningen. Statsbidraget betalas till Miljömärkning Sverige AB, som ansvarar för det nordiska miljömärkningssystemet Svanen och EU-miljömärket EU Ecolabel i Sverige.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.15 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 2:4 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	3 124	3 124	3 124
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	3 124	3 124	3 124

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 3 124 000 kronor anvisas under anslaget 2:4 *Bidrag till miljömärkning av produkter* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 3 124 000 kronor per år.